

PISANII SÂNGEORZENE

ANUL XV, NR. 2(162), FEBRUARIE 2026

PISANII SÂNGEORZENE

Spiritualitate, Istorie și Tradiție

ANUL XV, NR. 2(162), FEBRUARIE 2026

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie
„George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române
Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Dr.
Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<http://pisaniisangeorzene.assbn.ro/ps2019.html>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

biblioteca-digitala.ro/?pub=6346-pisaniisangeorzene-revista-de-spiritualitate-istorie-si-traditie-locala

COPERTA 1: Tineri din Sângeorz
COPERTA 2: Tineri din Sângeorz
COPERTA 3: Familie din Sângeorz
COPERTA 4: Familie din Sângeorz

Fotografiile provin din colecția artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

<i>Matricula cununăților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861.....</i>	<i>6</i>
DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI <i>De la băile Sângeorgiului Năsăudean.....</i>	<i>22</i>
<i>Corespondență particulară a „Tribunei” – Sângeorgiu, 31 mai.....</i>	<i>25</i>
FLORE AL-GEORGE <i>Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare.....</i>	<i>26</i>
ALEXANDRU DĂRĂBAN <i>Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948.....</i>	<i>41</i>
ALEXANDRU DĂRĂBAN <i>Activitatea desfășurată de dr. Laurențiu Oanea reflectată în presa vremii între anii 1938-1946.....</i>	<i>51</i>
DORIN DOLOGA <i>Aspecte privind dezvoltarea localității Sângeorz-Băi.....</i>	<i>55</i>

DIN GRANIȚĂ

<i>Asociațiunea Despărțământului ASTRA Năsăud la Ilva Mare.....</i>	<i>56</i>
EMIL BOȘCA-MĂLIN <i>Omenia noastră.....</i>	<i>60</i>

COMUNISM

ALEXANDRU DĂRĂBAN <i>Situația privind trecerea sângeorzenilor la ortodoxie reflectată în registrele parohiale greco-catolice de stare civilă (1884).....</i>	<i>62</i>
---	-----------

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

1861¹

1

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Pantelimon Andronesi, june, fiu de plugar	Todora Măriuş, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	28 februarie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Între Uliți, nr. 140	Între Uliți, nr. 96
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	34 ½ ani	24 ½ ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Vasile Măriuş, 50 ani și Irina, 40 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Grigore Șpitil, 60 ani Roman Mustață, 55 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Maxim Haliță, 40 ani, notar comunal, posesor de moșie și Ileana, soția sa, 32 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	14, 17 și 24 februarie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

¹ Primele 3 poziții nu le avem deoarece este filă lipsă în registru.

² SJANBN, fond Colecția registre parohiale de stare civilă, dosar 1143, Matricula cununaților din parohia St. Georgiu (1858-1872), f. 11 v. - 12 f., poz. 4.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

2

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Donisă Dobzeu, june celib, fiu de plugar	Palagia Gagea, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	28 februarie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 25	Pe Conța, nr. 304
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	21 ani	21 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Andrei Dobzeu, 50 ani și Nastasia, soția sa, 40 ani	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Clement Buia, 46 ani Petre Bolfa, 60 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Eremie Buta, 47 ani și Ana, soția sa, 36 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	14, 17 și 24 februarie, cu impedimentul de la etate; care s-a prezentat cu nr. 208 din 12 februarie 1861	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

3

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Todor Adam, june, fiu de țigăncrescut în sat	Ileana Covaci, fată căzută, fiică de țigănc
Data încheierii căsătoriei	4 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Vărarea, în Sângeorgiu, lângă apă, fără casă	Lângă apă, nr. 31
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	22 ani	24 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Donisă Covaci, 60 ani, țigănc văduv, lucrător de fier
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea, 42 ani Ioan Buia, 42 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Donisă Covaci, 37 ani și Anisia, soția sa, 30 ani, lângă apă, țigănci de sat, lucrători de fier	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 11 v. - 12 f., poz. 5.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	14, 17 și 24 februarie, fără impedimente
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹

4

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Iacob Mare, june, fiu de plugar	Senea Log. Jarda, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	4 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Ilva Mică, Lângă Drum, 126	Peste Apă, nr. 219
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	20 ani	22 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Vasile Mare, 56 ani	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea, 42 ani Ioan Buia, 42 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Precup Vărărean, 61 ani și Irina Soția sa, 39 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	10, 17 și 24 februarie, cu impedimentul de la etate; care s-a prezentat cu nr. 537 din 29 ianuarie 1861	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

5

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Sidor Covaci, june, fiu de țigan de sat, fierar	Maria Cozak, fată fecioară, fiică de țigan fierar
Data încheierii căsătoriei	12 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Apă, nr. 32	Mijlocenii Bârgăului, nr. 68
Religia	Greco-catolică	Greco-răsăriteană
Vârsta la căsătorie	21 ani	21 ani
Starea civilă	Celibi	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 11 v. – 12 f., poz. 6.² SJANBN, fond Colecția registre f. 11 v. – 12 f., poz. 7.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Vasile Covaci, 50 ani, țigan și Ana, 40 ani	Petre Cozak, 60 ani, văduv, greco-răsăritean
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Vasile Larionesi Condrea, 46 ani Mihai Sfrengu, 36 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Iacob Petri, 41 ani și Gacea, soția sa, 31 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	14, 17 și 24 februarie, cu impedimentul de la etate care s-a dispensat cu nr. 189 din 12 februarie 1861	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

6

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Elias Călina, june, fiu de plugar	Parasca Flore, văduvă, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Între Uliți, nr. 39	Între Uliți, nr. 40
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	27 ani	37 ani
Starea civilă	Celib	Văduvă
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Iacob Călina, 60 ani și Solomia, 52 ani	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Nestor Pop, 41 ani Costan Lica, 41 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Precup Dumitraș, 36 ani și Melania, soția sa 27 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	17, 24 februarie și 3 martie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 11 v. - 12 f., poz. 8.² SJANBN, fond Colecția registre f. 11 v. - 12 f., poz. 9.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

7

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Necita Jarda Mărcuș, june, fiu de plugar	Matroana Magdalena Râmbulea, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Pe Rogină, nr. 291	Lângă Drum, nr. 8
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	21 5/12 ani	20 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Dănilă Jarda, 55 ani, cu Ana, soția sa, 36 ani	Ioan Râmbulea, 50 ani cu soția
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea Eremie Buta, 47 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Eremie Buta, 47 ani, cu Ana, soția sa, 36 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	24 februarie, 3 și 10 martie, cu dispensă de la etate nr. 241 din 13 februarie	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

8

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Toma Buta, june, fiu de plugar	Varvara Eremie, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Valea Borcutului, nr. 432	Lângă Drum, nr. 7
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	26 ani	20 8/12 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	George Eremie, 70 ani și Ileana, soția sa, 58 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Arsente Bulța, 60 ani Nestor Pop	
Martori la cununia însăși (nași)	George Nicolai, 30 ani și Melana, soția sa, 27 ani	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 10.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	24 februarie, 3 și 10 martie, fără impedimente
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹

9

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Casian Buia, văduv, econom plugar	Todosia Haliță, văduvă, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 20	Lângă Drum, nr. 18
Religia	Văduvi	
Vârsta la căsătorie	40 ani	32 ani
Starea civilă		
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Grigore Buia, 56 ani Nicolai Gagea, 36 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Precup Dumitraș, 36 ani și Melana, soția sa, 27 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	24 februarie, 3 și 10 martie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

10

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Necita Andresi, june, fiu de plugar	Palagia Pop, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	lângă Valea Borcutului, nr. 404	lângă Drum, nr. 345
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	24 ½ ani	18 ½ ani
Starea civilă	Celibi	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 11.² SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 12.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Ioan Andresi, 50 ani și Tecla, soția sa, 45 ani	Ioan Pop, 50 ani și Maria, soția sa, 45 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Nestor Pop Cosma Oanea	
Martori la cununia însăși (nași)	Vlase Nicolai, jude comunal, 32 ani, cu Șofronia, soția sa, 25 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	17, 24 februarie și 3 martie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

11

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Terente Gogotă, june, fiu de plugar	Nastasia Budușianu, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 martie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Peste Apă, nr. 255	Între Uliți, nr. 57
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	35 ani	25 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	George Budușian, 45 ani, văduv
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Vasile Rebreanu, 50 ani Cosma Oanea	
Martori la cununia însăși (nași)	Leonte Pop, 69 ani, cu Gacea, soția sa, 56 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	Cu două vestiri 3 și 10 martie, fără impedimente, decât dispensă pentru a treia vestire	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 13.² SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 14.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

12

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Isac Gagea, văduv, plugar	Melana Luci, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	10 iunie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Între Uliți, nr. 3	Lângă Drum, nr. 357
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie		
Starea civilă	Văduv	Celibă
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Leonte Ianoș, 37 ani Clement Buia, 47 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Ioan Andresi Ochiu, 46 ani, cu Parasca, soția sa, 36 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	26 mai, 2 și 9 iunie	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

13

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ștefan Buia, june, fiu de plugar	Ioana Oanea, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	25 iunie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Peste Apă, nr. 152	Între Uliți, nr. 66
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	24 ani	20 ani
Starea civilă		
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Cosma Buia, 61 ani și Iftinia, 54 ani	Vasile Oanea, 61 ani și Maria, 45 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Mihăilă Siminic, 60 ani Cosma Budușianu, 36 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Ștefan Anton, 30 ani, cu Nastasia, soția sa, 28 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 12 v. – 13 f., poz. 15.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	2, 9 și 16 iunie
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹

14

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Pavel Georgeș, văduv, plugar	Ana Tahâș, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	1 august 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Între Uliți, nr. 84	Între Uliți, nr. 80
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	40 ani	30 ani
Starea civilă	Văduv	Celibă
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea Ioan Buia, 41 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Anton Râmbulea, 50 ani, cu soția Maria, 51 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	14, 21 și 28 iulie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

15

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Larion Arman, văduv, plugar	Matroana Buia, fată căzută, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	23 septembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Peste Apă, nr. 159	Lângă Drum, nr. 20
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	32 ani	29 ani
Starea civilă	Văduv	Celibă

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. – 14 f., poz. 16.² SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. – 14 f., poz. 17.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Grigore Buia, 62 ani, cu Iftinia, soția sa, 60 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Ioan Buia Ioan Andresi Ochiu, 38 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Roman Măriuş, 52 ani, cu Palagia, soția sa, 46 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	8, 10 și 15 septembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

16

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ioan Rus, june, fiu de plugar	Varvara Petri, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	23 septembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 264	Peste Apă, nr. 227
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	24 ani	22 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Vasile Rus, 49 ani, cu soția Ogenia, 46 ani	Sofia Petri, 61 ani, văduvă
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Precup Mărcuş, 34 ani Filimon Rus, 56 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Iacob Petri, 41 ani, cu Gacea, soția sa, 31 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	1, 8 și 15 septembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. – 14 f., poz. 18.² SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. – 14 f., poz. 19.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

17

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ilie Rus, june, fiu de plugar	Nastasia Mihăilă, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	29 septembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 264	Între Uliți, nr. 45
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	24 ani	30 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Filimon Rus, 56 ani, cu soția Eudochia 50 ani	Iftinia Mihăilă, văduvă, de 40 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Nestor Pop, 41 ani Precup Mărcuș	
Martori la cununia însăși (nași)	Mitrofan Anisie, 40 ani, cu soția Titiana, 36 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	1, 8 și 15 septembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

18

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ioan Tahâș, june, fiu de plugar	Ana Marica, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	4 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Între Uliți, nr. 103	Peste Apă, nr. 244
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	28 ani	29 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Arsente de 60 ani și Ana de 45 ani	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea Nestor Pop	
Martori la cununia însăși (nași)	Necita Jarda, 55 ani, cu Șofronia, soția sa, de 45 ani	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. - 14 f., poz. 20.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	29 septembrie, 6 și 13 octombrie, fără impedimente
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹

19

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Moise Capră, june din Măgura, țigan de sat	Paraschiva Șpaimoc, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	14 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Măgura în capul satului, nr. 35	Lângă Drum, nr. 29
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	22 ani	23 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Izidor Capră, 60 ani, văduv	Maței Șpaimoc, 50 ani și Anisia, 41 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Ioan Bota, 38 ani Scridon Șpaimoc, 43 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Ștefan Ruști, 31 ani, cu Eudochia, femeia sa, 29 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	15, 22 și 29 octombrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

20

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Isip Lazar, june, fiu de plugar	Ioana Siminic, fată căzută, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	21 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Peste Apă, nr. 262	Peste Apă, nr. 206
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	26 ani	21 ani
Starea civilă	celibi	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 13 v. – 14 f., poz. 21.² SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 22.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Filip Lazar, 50 ani, cu soția Senea, 45 ani	Necita Siminic, 56 ani, cu Titiana, 48 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea, 42 ani Ștefan Oanea, 40 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Luca Morariu, 27 ani, cu Ana, muierea sa, 26 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	1, 8 și 15 octombrie, cu impediment canonic de la care face dispensare din 13 octombrie cu nr. 1660, gradul al 6-lea	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

21

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Solovestru Haliță, văduv, plugar	Nastasia Bolfa, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	21 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 308	Pe Rogină, nr. 420
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	46 ani	22 ani
Starea civilă	Văduv	Celibă
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Orfan	Petre Bolfa, 69 ani, cu Șofronia, muierea sa, 62 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Vlase Nicolai, 33 ani Cosma Oanea	
Martori la cununia însăși (nași)	Teodor Oproaie, 50 ani, cu Irina, muierea sa, 50 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	3, 7 și 10 noiembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 23.² SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 24.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

22

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ioan Cârțu, june, fiu de plugar	Ana Măriuș, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	21 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Valea Borcutului, nr. 420	Între Uliți, nr. 97
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	22 ani	21 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Costan Cârțu, 56 ani, cu Nastasia, muierea sa, 56 ani	Roman Măriuș, 52 ani, cu Palagia, soția sa, 46 ani
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Eremie Cârțu, 34 ani Vasile Măriuș, 60 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Simion Tanco, paroh, cu Ioana, soția sa	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	3, 7 și 10 noiembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

23

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	George Andrei, june, fiu de plugar	Ileana Mărcuș, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	22 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lunca Vinului (Parva), Lângă Apă, nr. 59	Lângă Drum, nr. 309
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	29 ani	30 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Marea Andrei, 60 ani, văduvă	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Dumitru Ordace, 40 ani Nestor Pop, 42 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Ioan Alexi, 45 ani, cu Eudochia, soția sa, 30 ani, din Lunca	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 25.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	3, 7 și 10 noiembrie, fără impedimente
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹

24

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Maxim Rățoi, june, fiu de plugar	Titiana Macavei, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	25 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Lângă Drum, nr. 269	Peste Apă, nr. 195
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	34 ani	27 ani
Starea civilă	Celibi	
Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Elie Rățoi, 58 ani, văduv	Elie Macavei, 60 ani, văduv
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Cosma Oanea, 42 ani Nestor Pop	
Martori la cununia însăși (nași)	Necita Anisie, 44 ani, cu Sofia, muierea sa, 50 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	10, 17 și 20 noiembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ²	

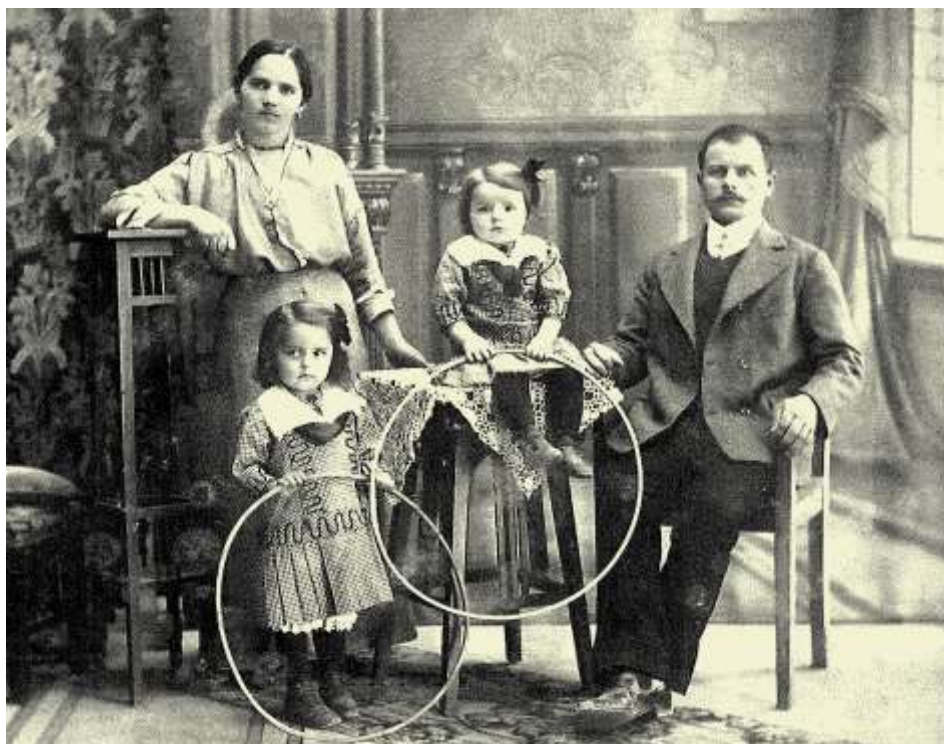
25

	MIRELE	MIREASA
Numele și prenumele	Ioan Șorecău, june, fiu de plugar	Senea Andresi, fată fecioară, fiică de plugar
Data încheierii căsătoriei	26 noiembrie 1861	
Locul nașterii, strada și numărul casei	Valea Borcutului, nr. 415	Pe Rogină, nr. 329
Religia	Greco-catolici	
Vârsta la căsătorie	26 ani	20 ani
Starea civilă	Celibi	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 26.² SJANBN, fond Colecția registre f. 14 v. – 15 f., poz. 27.

Matricula cununaților din Parohia greco-catolică St. Georgiu din anul 1861

Numele și prenumele părinților, locuința și statutul lor	Todor Șorecău, 71 ani, cu Marea, muierea sa, 59 ani	Orfană
Martori la învoirea liberă înainte de cununie	Alexa Ștepoaie, 50 ani Costan Șorecău, 30 ani	
Martori la cununia însăși (nași)	Precup George, 27 ani, cu Ana, muierea sa, 26 ani	
Preotul care a săvârșit cununia	Simion Tanco, paroh local	
Vestirea de trei ori, dispense, impedimente	10, 17 și 20 noiembrie, fără impedimente	
Învățat, mărturisit și cuminecat sau?	Da	
Observație	Trecut la ortodoxie în 21 octombrie 1948 ¹	

¹ SJANBN, fond Colecția registre f. 15 v. – 16 f., poz. 28.

De la băile Sângeorgiului Năsăudean

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Iubite Domnule Vulcanu!

Ai binevoit a publică în „Familia” corespondențe de la mai multe băi, de la Borsec, Tușnad, Mehadia, etc. Cred că vei binevoi a da loc și acestei a mele scrisori de la baia Sângeorgiului, pe care o cunoști și d-ta în persoană de la anul 1870 când ai dormit în podul cu fân și mi se pare ai avut visuri neplăcute. Sper dl. meu cum că vei face aceasta cu atât mai vărtos, căci după cât știu eu aceasta este unica scaldă (baie) românească în toată țara noastră, adică proprietate românească și arendatori români. Daună, căci până în timpul din urmă s-a aflat în o stare forte primitivă. D-ta îți vei aduce bine aminte de starea ei. De aici a urmat cum că pe lângă toată bunătatea apei, care în multe privințe întrece chiar și izvoarele de la Vichy Grande Grille din Franța, Bilin, Faschingen, Gleichenberg, Rohitsch, Borsec ș. a. este atât de puțin cunoscută...

Cu altă ocaziune, când voi putea dispune de mai multă vreme, îți voi trimite un studiu comparativ despre aceste și alte fântâne minerale pe baza analizei chimice. Până atunci vina constată cum că băile Sângeorgiului a început a se ridica, grație zelului unor bărbați care de mai mulți ani a lucrat în această direcție și cu deosebire au mijlocit la comunitatea Sângeorgiu ca să se învoiască la o esarendare pe timp de 30 de ani, iar de altă parte a lucrat pentru înființarea unei societăți de acționare „Hebe”, care cu începutul anului 1881 a și început la lucru din toate puterile, și care pe lângă Sângeorgiu au mai esarendat încă și romantica fântână și baie românească „Valea Vinului”, ce este numai 2 ore depărtată de la Sângeorgiu sub muntele Ineu, în mijlocul pădurii de brazi. Între acești zeloși bărbați, se mi se ierte indiscrețiunea, fac amintire de dr. Ștefan Pop, actualul medic de comitat în comitatul Făgărașului.

Istoricul societății „Hebe” îl las pentru altădată. Voi se rămân pentru acuma la sezonul din astă vară și respectiv voi să mă restrâng la un scurt raport.

Dintre trebuințele cele mai simțite erau regularea transportului de apă și umbră. Apa din Sângeorgiu se bucură și până de un transport extins până în Bucovina, Mureș-Oșorhei, Dej, Gherla, etc., însă umplerea și astuparea sticlelor era foarte primitivă, de unde urmă cum că carbonul liber, o parte constitutivă însemnată a acestei ape volatiliză cu totul sau după limbajul vulgar, apa își perdea din putere. De aceea s-a clădit, o pivniță de umplut și sper cum că nu peste mult apa din Sângeorgiu se va căpăta sigilată după modelul de la Carlsbad, la care cred că apa din Sângeorgiu cu timpul îi va face concurență. Pentru umbră s-au pus pe dâmbul deasupra fântânilor la 4 până 5 mii de arbori. Firește, că mulți s-au și uscat din ei. Pe anul viitor se vor continua plantațiunile. Peste 2-3 ani sper cum că nimeni nu se va putea plânge pentru lipsa de umbră.

După planul ce existe pe anul viitor are să se clădească o restaurație nouă, apoi arenă pentru cură închisă cu geamuri de sticlă, băi calde noi, băi reci (bazinuri reci) acoperite cu sticlă și cu dușuri. Făcându-se toate aceste, se speră la o frecvență foarte mare, se speră cum că, cu deosebire frații din România care voiesc a prefera băile din străinătate la cele din țară, vor prefera baia Sângeorgiului,:

1) pentru că este în privința bunătății cea dintâi din Transilvania și poate și în Ungaria întregă;

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

2) pentru că este românească și va rămâne românească, vor lăsa banii la Români și nu vor avea atâtea neplăceri cum a avut în toți anii pe la Borsec, Tușnad, Vâlcele și Mehadia. Singur și numai în anul acesta s-au făcut foarte multe îmbunătățiri. Dar s-au și adunat foarte mulți oaspeți. Niciodată nu s-au înmulțit oaspeții ca în astă vară. Pe la jumătate iulie, nu se mai căpătau nicăieri quartire. O mulțime de familii au trebuit să părăsească scaldele din lipsa quartirelor. Până acuma sunt înscrise peste 150 familii.

Pe cititorii „Familiei” îi va interesa să știe ce Români au frecventat aceasta scaldă în astă vară. Iată pe scurt: afară de medicul scaldei dr. Em. Filipanu și directorul societății avocatul Danilă Lica, d-nii: Ion Roman av. la Făgăraș cu stim. familie, dr. Gregoriu Silași prof. la universitate în Cluj, Gavrilă Manu av. în Dej, Gavrilă Manu av. în Bistrița, dr. Nechita av. în Zalău, Doroteu Cimbulea asesor în Bistrița cu stim. familie, preoții T. Vrășmaș, L. Coșbuc, Petre Vertic, adj. just. cerc. Larionesi Alexa. Din Năsăud profesorii gimn. dr. C. Moisil, dr. Paul Tanco, Ion Ciocan, Gav. Scridon, Gregoriu Pletosu, învățătorul Iacob Popu și Petre Tofan, căpitanii în pensiune cu familia Ion Purceilă și Vasile Popițanu, Leon Piciu conduc. la cărțile funduare, Iosif Popescu prof. de teologie din Sibiu, medicul cercual Petre Neagoș, învățat. normal Eremie Fabiș, căpit. de la reg. 50 Ștefan Borgovan, locot. de la reg. 63 Hangea, inspectorul de școală Augustin Popa, familia Crăciun din Bistrița, d-na Vladu de la Reghin, cancelistul metropolitan de la Cernăuți Tomovici, d-na Grigoriță din Năsăud, d-na Regius și domnișoara Hermine Manu din Mureș-Oșorhei, dl. cancel. jud. Trifu ș. a. m. d.

Afară de aceștia au mai fost oaspeți din depărtări mari, de la Sibiu, Cluj, Gherla, Dej, Zalău, Șimleu, Cernăuți, Rădăuți, etc.

Pentru distragerea publicului cântă în toată ziua, seara și dimineața, o bună capelă de muzică, ce fu acordată pentru întreg sezonul, apoi în toată săptămâna baluri, concerte, jocuri de tombolă și altele asemenea. La baluri Românii au știut da la toată ocaziunea petrecerii un colorit românesc, la care s-au danțat *Someșana* și *Hora. Romana* nu s-a jucat niciodată, și după a mea părere foarte bine au făcut, pentru că mai bine să nu se joace decât, să se joace rău. Este dureros că Românii privesc jucarea *Romanei* prea ușor și nu-și iau osteneala a o învăța bine înainte de a o juca. *Romana* este unul din cele mai grațioase și mai elegante danțuri de salon, însă lipsindu-i regularitatea, unitatea mișcărilor la comandă, lipsește frumusețea și toată grația.

Când timpul eră favorabil, s-au făcut excursiuni la fântâna numită de sulfură, însă care se pare după proprietățile fizice ale apei a fi apă carboniferă și cu oxidul de fier, care fântână este 1/2 oră de la fântânele principale; apoi s-au făcut excursiuni la Valea Vinului despre care am vorbit mai sus și care este proprietatea fondului școlastic central din Năsăud. Apa din Valea Vinului conține mult fier și are o temperatură de 10° C. Clima de munte și aerul rășinos fac o impresie foarte plăcută și binefăcătoare. Alții au făcut excursiuni pe Cormaia. Așa se numește o vale romantică ce curge în Someș din sus de Sângeorgiu și izvorăște din Carpații de către Marmația. Cormaia este avută în tot felul de păduri, de izvoare reci ca gheața, avută de păstrăvi, avută în formațiuni de calcit, cuarțit, trahit și tot felul de șisturi cristaline. Iubitorul de natură găsește aici cele mai plăcute locuri, iar pictorul multe tablouri surprinzătoare.

Să tac la acest loc de acele frumoase și fermecătoare prospecte ce le pot avea toți acei ce au plăcerea a face excursiuni pe Alpii Rodnei, și cu deosebire pe Ineu, Crăciunel, Corongiș, Galaț, Gergeleu, Gemeni, etc., unde se pot recolta cele mai frumoase și mai rare flori alpine, Rhododendron, Laba leului (*Leontopodium alpinum*, Edelweiss), Bulbuci de munte (*Trolius europaeus*) ș. a. m. d., ce se află pe substrat de var primordial.

Viața în Sângeorgiu este în proporție cu viața de la alte băi foarte ieftină. Taxa de o baie caldă 30-40 cr., una rece 8 și 12 cr., quartir 40 cr. până 1 fl. la dr., viptul după tarifă.

De la băile Sângeorgiului Năsăudean

Abonament prânzul 80 cr. dus acasă 90, supă sau ciorbă 10 cr., carne rasol 24 cr., mâncare de legume 28 cr., friptură 30-40 cr., cafea albă 25 cr., neagră 12 cr., vin vechi litru cu 50 cr., vin nou cu 30 cr., vin de butelie 40 cr. Comunicațiile sunt bune. După ce se va deschide drumul de fier până la Dej, poate să vină omul de aici în 7-8 ceasuri, iar de la Bistrița 4 ceasuri. Trăsuri (căruțe) până la Rodna, Anieș, Valea Vinului se capătă destule în comună cu prețuri moderate. Până la Valea Vinului costă 2 fl. 50 cr.-3 fl., până la Rodna 11. 60 cr. Ospătari au fost 2 care emulează cu viptul.

Înainte de a încheia, fac descoperirea cum că în anii din urmă s-au mai descoperit două izvoare foarte bune, care după părerea multora întrec pe cele vechi în privința bunătății, va să zică astăzi are Sângeorgiul 4 fântâni foarte avute și în cantitate. Pe fântâna cea de mai la vale a botezat-o dl. avocat I. Roman de la Făgăraș „Fântâna lui Bărnuțiu”. Dl. Roman avu bunătatea de a făgădui cum că îți va scrie și d-lui impresiunile sale primite aici. Salutare!

Sursa: *Familia*, Oradea, Anul XVII, 1881, nr. 65, p. 421-4

Oláhszentgyörgy-fürdő

Hideg és meleg fürdő.

SÂNGEORZ-BĂI
Băile calde și reci
Carte poștală editată în 1941, necirculată
Colecția Cornel Rusan

Corespondență particulară a „Tribunei“

Sângeorgiu, 31 Mai

Începând sezonul scălzilor mi-am adus aminte că vor fi între Români atât, aici în Transilvania, cât și în alte părți locuite de Români, oameni de-ai noștri care își vor căuta și în vara aceasta de sănătate și se vor hotărî la recomandările medicilor pentru cutare și cutare băi. Ca totdeauna scaldele Sângeorgiului din districtul Năsăudului vor fi puțin recomandate și în acest an publicului. Cauza acestei treceri cu vederea a băilor noastre mi-o explic foarte ușor: deoparte medicii cunosc prea puțin, sau chiar de loc, puterea vindecătoare a acestor băi, deoarece împrejurări independente de noi nu ne-au conștientizat să le facem cunoscute publicului sau să facem chiar agitație în interesul frecventării băilor noastre, care de altă parte și încât medicii cunosc puterea lor vindecătoare, ei sunt preocupați cu totul de băile din străinătate sau chiar de cele din patrie situate în alte ținuturi cu alte elemente de populație și cu alt caracter de viață socială. Astfel, afară de unele cazuri, mai rare, băile Sângeorgiului sunt necunoscute, prin ceea ce pierde de o parte comuna română Sângeorgiu, a cărei proprietate sunt băile, care de altă parte mulți bolnavi se reîntorc de la scalde mai modern ajustate tot cu boala nevindecată și cu punge goală.

Cred că voi face un bine îndoind atrăgând atențiunea publicului român spre aceste băi românești de o putere vindecătoare de prețuit. Sângeorgiu e o comună românească în fostul district grănițesc al Năsăudului nu departe de Bistrița. Ținutul e romantic, muntos, brădet bogat, apă de munte, în vecinătate sunt munții pitorești dinspre Bucovina; poporul român de munte e muncitor și frumos, totul e întocmit spre a da bolnavului comorile sănătății dorite.

Băile Sângeorgiului, pe lângă ce ofer puterea vindecătoare, mai ofer oaspeților și o viață curată românească și în această privință nu mă pot în destul mira de neglijența noastră nelucrând mai nimic pentru a atrage asupra acestor băi atențiunea publicului român din România și îndeosebi a celui din învecinata Moldovă. Adevărat, că scaldele Sângeorgiului nu ofer acum oamenilor care merg la băi numai pentru a omorî draga de vară, petrecerea zgomotoasă a altor băi, dar o frecvență mai mare ar fi în stare să ridice aceste băi românești la valoarea lor necontestabilă. Abia în anii din urmă i-a succes medicului Dr. Pop, de prezent medic prim în comitatul Făgărașului, a atras atențiunea mai multor colegi de ai săi asupra puterii acestor băi. Acestui domn au a-i mulțumi băile Sângeorgiului mult pentru zelul cu care s-a ostenit a le arăta însemnătatea meritată. De câțiva ani băile sunt luate în întreprindere de către o societate fondată pe acți, dar durere, de vreo doi ani încoace, cum, cum nu, acțiunile au ajuns în mare parte în mâna străinilor, ceea ce nu era în intențiunea nici a comunei proprietară, nici a întreprinzătorilor. Am cam rămas însă și noi fără oameni.

Sursa: *Tribuna*, Sibiu, Anul II, 1885, nr. 115, p. 458.

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

FLORE AL-GEORGE

PARTEA A II-A

Morfologie

1. Articolul

Articolul masculin folosit în limba literară este l, în graiul românesc din zona superioară a Someșului Mare acest l dispare întotdeauna la singular, de exemplu:

omul > omu

râul > râu.

„Cât îi șeriu și pământu

Pe cuptori nu bat'e vântu”.

Această neregularitate este urmată și de adjectivele masculine, de exemplu: bunu Dumn'ezău, uritu aiesta (în loc de bunul, urâtul).

Formele articulate ale substantivelor feminine terminate în e se termină în ea în limba literară; graiul românesc din zona superioară a Someșului Mare nu prezintă nicio diferență în această privință;

pâne — pânea > pân'e — pân'a

lege — legea > leg'e — leg'ia

vecerne — vecernea > veș'ern'e — veș'ern'ia.

Aici se observă doar schimbări fonetice.

Forma articulată a substantivelor feminine terminate în ă este de asemenea complet asemănătoare cu limba literară.

lână — lâna > lână — lâna

creangă — creanga > crangă — cranga

frunză — frunza > frunz'ă — frunz'a.

Articolul adjectival feminin cea este pronunțat întotdeauna ș'e, de exemplu:

ș'e frumoasă — ș'e hidă

în loc de cea frumoasă, și cea hădă.

2. Substantivul

Flexiunea substantivului în graiul românesc din zona superioară a Someșului Mare prezintă următoarele diferențe față de limba literară:

Nominativ

Formarea singularului

În dialectul local, substantivele feminine terminate în ă (literar ea) nu se găsesc în forma lor scurtă e la nominativ singular, ci într-o formă mai lungită, de exemplu:

FLORE AL-GEORGE

Fără articol	Cu articol
ulce	ulciauă
măsē	masaňă
îndre	îndreauă
stē	stiauă
cățē	cățauă.

Formarea pluralului.

Substantivele feminine terminate în a apar la plural atât cu i, cât și fără i, de exemplu, cu i:

Singular:	Plural:
móră	mori
alună	alun'i
mamă	mame și mamăi
mână	mâni,

dar mai des mâhuri.

Ne întâlnim des cu forme de plural fără i, astfel de exemplu:

Singular:	Plural:
códă	coz'
buz'ă	buz'.

Întâlnim forme de plural interesante la următoarele substantive:

briū > briše > briuri
 friū > frie > friuri
 griū > grile > griuri
 iarbă > ierbd'i > ierburi.

În ceea ce privește formarea celorlalte cazuri, ea este următoarea:

Formarea **genitivului** are loc de obicei cu lu, a, a lu care stau înaintea.

Este demnă de remarcat în această privință formarea numelor de familie. În această regiune, majoritatea numelor de familie nu sunt altceva decât genitive de nume de botez (nume în genitiv), astfel: **Petri** (alui Petrea), **Seni** (al Sănei), **Alexi** (alui Alexă), **Tit'ieni** (al Titienei), **Apetri** (alui Petrea sau a Petri), **Algeorge** (alui George); ba chiar există astfel de genitive de nume care astăzi nu au niciun semn care să indice că sunt genitive, de exemplu: **Avram** (alui Avram), **Scridon** (alui Scridon Spiridon), **Anton** (alui Anton) etc.

Astfel de formări de nume provin din timpul înființării respectivei granițe militare. Atunci a avut loc, pe cât posibil, primul recensământ al populației, ocazie cu care cei care s-au prezentat, în lipsa altor nume de familie, au declarat numele tatălui lor, respectiv al mamei orfanilor. Nu au spus cum îi cheamă, pentru că nu știau de nume de familie, ci au spus ai cui fii sunt, astfel: **a Petri** (a lui Petru), **a Seni**, **alui Avram** (a lui Avraam), **alui George**, (a lui Gheorghe) etc.

Este obișnuită în această regiune folosirea genitivului inversat, la fel ca în limba literară, de exemplu: tată-mn'eū și tătane-mn'eū, frat'e-to, frate-tău etc.

Dativul se formează de obicei prin **circumlocuțiune** cu prepozițiile *lu și la*;
 la vacă (în loc de vacii)

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

la fată (în loc de fet'i)

la Dumn'ez'ău și lu Dumn'ez'ăñ.

Dar găsim și dativuri cu prepozițiile cătrú și cătă, de exemplu: cătă min'e, cătă beserică etc.

Acuzativul se formează la fel ca în limba literară cu prepoziția pe (pre); în satele din zona Năsăudului nu se aude pe sau pre, ci doar pă.

Formarea **vocativului** este de asemenea identică cu cea din limba.

Declinația**I. Flexiunea**

La prima flexiune aparțin substantivele terminate în a (masă, mană) și un (măsaă).
Exemple de flexiune pentru cele terminate în a:

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	masă	masa
Genitiv	masă	mesi
Dativ	mesi	masă
Acuzativ	masă	masa
Vocativ	masă	—
Plural		
Nominativ	mesă	mesăl'e
Genitiv	mesă	mesălor
Dativ	mesă	mesălor
Acuzativ	mesă	mesăl'e
Vocativ	mesă	-

Flexiunea cuvântului mână este următoarea:

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	mană	mana
Genitiv	man'i	man'i
Dativ	man'i	mân'i
Acuzativ	mână	mana
Vocativ	mană	-
Plural		
Nominativ	manuri	manuril'e
Genitiv	manuri	mânurilor
Dativ	mânuri	mânurilor
Acuzativ	manuri	mânuril'e
Vocativ	mânuri	-

Declinarea celor care se termină în üă:

FLORE AL-GEORGE

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	măsaŭă	măsaŭa
Genitiv	măsel'i	măsel'i
Dativ	măsel'i	măsel'i
Acuzativ	măsaŭa	măsaŭa
Vocativ	măsaŭă	-
Plural		
Nominativ	măsel'e	măsel'il'e
Genitiv	măsel'e	măsel'ilor
Dativ	măsel'e	măsel'ilor
Acuzativ	măsel'e	măsel'il'e
Vocativ	măsel'e	măsel'il'e

II. Declinare, sau declinarea substantivelor care se termină în U- și consoană.

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	codrîu	codrîu
Genitiv	codrîu	codriŭlui
Dativ	codrîu	codriŭlui
Acuzativ	codrîu	codrîu
Vocativ	codrîu	codriul'e
Plural		
Nominativ	codri	codrii
Genitiv	codri	codrilor
Dativ	codri	codrilor
Acuzativ	codri	codrii
Vocativ	codri	codrilor

Declinarea substantivelor care se termină în consoană:

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	om	omu
Genitiv	om	omului
Dativ	om	omului
Acuzativ	om	omu
Vocativ	om	omul'e
Plural		
Nominativ	ómin'i	ómin'ii
Genitiv	ómin'i	ómin'ilor
Dativ	ómin'i	ómin'ilor
Acuzativ	ómin'i	ómin'ii
Vocativ	ómin'i	ómin'ilor

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

III. Flexiunea sau declinarea substantivelor terminate în e.

Fără articol:		Cu articol:
Singular		
Nominativ	d'int'e	d'int'il'e
Genitiv	d'int'e	d'int'elui
Dativ	d'int'e	d'int'elui
Acuzativ	d'int'e	d'int'il'e
Vocativ	d'int'e	-
Plural		
Nominativ	d'int	d'inții
Genitiv	d'int	d'inților
Dativ	d'int	d'inților
Acuzativ	d'int	d'inții
Vocativ	d'int	-

3. Pronume

a) Pronumele personal

Pronumele personal în toate cele trei persoane, atât la singular, cât și la plural, este identic cu pronumele folosit în limba literară. Natural, trebuie luate în considerare schimbările fonetice obișnuite în dialect, eu > ieu, el > iel etc.

O excepție o face doar pronumele personal de persoana a treia, care la plural, la nominativ și acuzativ, sună ca i- în loc de ei literar. Astfel devine:

Singular			
Cazurile	Prima persoană	A doua persoană	A treia persoană
Nominativ	ieñ	tu	ïel, ïe
Genitiv	—	—	—
Dativ	mn'iñe	t'iñe	lui, îi
Acuzativ	min'e	t'in'e	iel, ïe
Vocativ	—	mă, măi	—
Plural			
Cazurile	Prima persoană	A doua persoană	A treia persoană
Nominativ	noi	voi	ii, iel'e
Genitiv	—	—	—
Dativ	nouă	vouă	lor
Acuzativ	noi	voi	ii, iel'e
Vocativ	—	—	—

Dativul formei articulate neaccentuate a pronumelui personal este un simplu m. De exemplu: dă-m (dă-mi), cântă-m (cântă-mi) etc.

b) Pronumele posesiv

Pronumele posesiv diferă de limba literară în următoarele aspecte: în loc de mea folosit în limba literară, se spune me-; iar în loc de nostru, vostru, noastră, voastră sunt cu-

FLORE AL-GEORGE

noscute formele *nost*, *vost*, *nóstŭ*, *vóstŭ*.

c) Pronumele demonstrativ

Dintre formele acestui pronume, sunt folosite următoarele: singular masculin: *azesta*; feminin: *asta*, *azasta*; plural masculin: *ăieștia*; feminin: *ăiest'e* și *aiestra*; în continuare: *așela*, *aș'ēña*, *restalalt*, *ș'elalalt* și *s'erlalaltă*.

d) Pronumele interogativ și e) cel nehotărât

Pronumele interogative și nehotărâte sunt complet identice cu cele folosite în limba literară; aici menționez doar că, în loc de literarul *fiecare*, folosesc forma *tüt*, *fiecare om* > *tăt omu*. „Tăt omu, d'in tētă casa...”.

4. Substantivul numeral

În cazul numeralelor cardinale, există doar o mică diferență față de limba literară prin faptul că spun *on* în loc de *un*, iar de la *unsprezece* până la *doauăzăci* (de la *unsprezece* la *doăzeci*) sună ca *unspre*, *doisprē*, *trisprē* etc. Aici, cuvântul *zeș'e* a dispărut peste tot.

Printre numeralele nedefinite, sunt foarte frecvente *bughēt*, în loc de *d'estul* (*destul/elég*) și *o țiră*, *puțin* (*puțin/kevés*) în loc.

Numeralele ordinale sunt aceleași cu cele literare. De exemplu, și aici se spune: *intîiu*, *a doilia*, *a triilia* etc., diferența apare doar de la *unsprezece* la *doăzeci*, unde observăm aceeași omisiune ca și la numeralele cardinale. Astfel: *unsprēș'ilia*, *doisprēș'ilia* etc.

5. Verbul.

Conjugarea verbelor se desfășoară aproape la fel ca în limba literară, cu foarte puține diferențe. Diferențele sunt următoarele:

Persoana întâi a verbului *pot* la timpul prezent sună aici *post*, se spune *rumpe* în loc de *rupe*. Iar în conjugarea verbului *merg* există următoarele schimbări:

Literar	Dialectul Văii Someșului
Singular	
<i>merg</i>	<i>mărg</i>
<i>mergi</i>	<i>meri</i>
<i>merge</i>	<i>mere</i>
Plural	
<i>mergem</i>	<i>me'rem</i>
<i>mergeți</i>	<i>meret</i>
<i>merg</i>	<i>mere.</i>

Imperfectul sună astfel:

Singular	Plural
<i>merēm</i>	<i>me'rem</i>
<i>meri</i>	<i>meret</i>

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

mere	mere.
------	-------

Aici, verbul *cury* are două semnificații: a) a curge, b) a alerga după cineva. Prin întreaga conjugare, toate timpurile verbului *szaladni* (a alerga) sunt formate fără *y*.

Persoana întâi prezent a câtorva verbe de conjugarea a IV-a are sufixul *esc*, aici a trecut la *asc*:

Iubesc > **ibăsc**
 încălzesc > **încălz'asc**
 folosesc > **folosăsc** etc.

Persoana întâi singular a verbului *mulțumesc* este întotdeauna *multam*, și nu *mulțumesc*.

O caracteristică a acestui dialect este timpul trecut cu pronume duble, folosit la conjugarea reflexivă, de exemplu:

Singular	Plural
m'am dusu-mă	n'i-am dusu-n'e
t'i-ai dusu-t'e	v-aț dusu-vă
s-o dusu-să	s-o dusu-să

Timpul viitor se formează la fel ca în limba literară, doar formele auxiliarului diferă; astfel:

Singular	Plural
oi s'er'e	om s'er'e
îi ș'er'e	iț s'er'e
a s'er'e	or ș'ere

Modul condițional prezent are ambele forme, regulate și inversate, în uz. Totuși, forma inversată diferă de forma literară prin faptul că nu este formată din infinitivul lung, ca în limba literară, ci din infinitivul scurt cu un *a* interpus, de exemplu:

Singular	Plural
ara-u-aș	ara-u-am
ara-u-ai	ara-u-aț
ara-u-ar	ara-n-ar

În limba literară, aceasta este formată astfel: *arare-aș*, *arare-ai*, etc.

În narațiune, optativul apare în legătură cu pronumele duble. La fel ca perfectul compus în conjugarea reflexivă, de exemplu:

Singular	Plural
m-aș duce-raū	n'-am duș'e-n'e
te-ai duș'e-t'e	v-aț duș'e-vă
s-ar duș'e-să	s-ar duș'e-să.

Așa formează optativul și celelalte verbe reflexive, de ex.: *m-aș rad'e-mă*, *m-aș cumin'eca-mă*. *m-aș cânta-mă*. Acest din urmă verb, în forma reflexivă, înseamnă: a plânge.

Modul imperativ nu prezintă nicio abatere de la limba literară. Și aici se spune: *can-*

FLORE AL-GEORGE

tă, fugi, strigă, ca în limba literară. Există o abatere la *pășește* literar, care aici se spune *păș-*.

Infinitivul diferă de limba literară doar la verbele de conjugarea a II-a, și anume, în limba literară, infinitivul scurt al verbelor de conjugarea a II-a se termină în *ea*, în acest dialect însă acest *ea* a trecut într-un *é* deschis, lung. În limba literară *tacea*, *a șădea*, *a plăcea*; aici însă se spune *a tăș'e*, *a șādē*, *a plăș'e-*.

De altfel, infinitivul scurt are un rol important în formarea optativului, așa cum am văzut mai devreme.

Participiul este complet identic cu forma folosită în limba literară. Nu așa stau lucrurile însă cu gerunziul. În dialectul românesc din zona Superioară a Someșului Mare, *d-*ul final al gerunziului cade întotdeauna, de ex.: *alegan*, *ș'eran* etc. (Vezi tratarea literei *d*.)

Conjugarea verbului neregulat a fi:**Prezent**

Singular	Plural
is, s	sint'em
iest'i	sint'et
ii	is, s.

Încep să folosească în celelalte dialecte, precum: *žeraŭ*, formă pe care o folosesc și scriitorii români mai recentți, ci poate fi auzită în forma corectă...

Formarea timpului viitor este următoarea:

Singular	Plural
oi și	om s'i
îi și	iț și
a și	or ș'i.

Conjugarea perfectului se desfășoară la fel ca în limba literară: *am fost*, *ai fost*, *o fost* etc.

Conjugarea verbului neregulat *a lua*:

Modul indicativ

Singular	Plural
žeu, și nu iau	luăm
luei	luat
ie	ieñ.

Imperativ: *ie*.

Celelalte forme ale acestui verb sunt regulate.

6. Prepoziția

În pronunția prepozițiilor, acestea diferă foarte mult de limba literară.

Prepoziții simple:

cătă (*cătră*), *peste*, *pintu*, *pintu*, *păntu* (*pentru*), *su* (*supt*, *sub*).

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

Prepoziții compuse:
d'epe, pesu, pince (pentru ce), cós'e, pin (prin), pingă (pe lângă), pe d'iri (prin dreptul)
 etc.

7. Adverbul

Adverbele, în general, diferă de limba literară atât prin contracție, cât și prin pronunție.

a) **Adverbe de loc:** *un'e* (unde), *inlontrn* (în lăuntrun), *d'iași* (de aici), *incó* (încoace), iar adverbul *nicăiri* sună *n'ecării-nak* prin metateză.

b) **Adverbe de timp:** *căn* (când), *atunși, atunsia* (atunci), *min'i* (mâine), *amu* (acum), *amuș* (îndată), *tatdiauna* (totdeauna). Mai apar cuvinte împrumutate din maghiară: *șuhan, șuhan suhanita* (niciodată, nicicând) și *mint'en, mint'enas* (imediat).

c) **Adverbe de mod:** *cat'in'el* (încet), *an'evioe* (cu greu), *așē* (așa), *d'iabunāsama* (negreșit), *toma-, tuma așē* (tocmai așa), *tare* (în loc de foarte), pl.: *tare greū, d'e feli* (de loc) etc. Aici sunt și cuvinte împrumutate din maghiară, pl.: *d'e cilin* (külön - separat), *de giaba* (hiába - degeaba) și *musal* din germană *muss sein* prin intermediar maghiar.

8–9. Conjunțiile și interjecțiile

Conjunțiile și interjecțiile nu prezintă nicio diferență față de limba literară.

În rândul celor din urmă, totuși, există *tulvai* (spun pl.: *tulvai Dómn'e*), care trebuie înțeles ca *vai-nak*, și este foarte probabil să fi apărut prin influența cuvântului maghiar „tolvaj” (hoț).

10. Exprimarea afirmației, negației, îndoielii și întrebării

a) Afirmația: *așa, așē, ie*, aceasta din urmă sub influență germană;

b) Negația: *nu, ba și banu*;

c) Îndoiala: *bagsamă și mu'i să pare* sunt folosite pentru a o exprima. Iar cuvintele interogative sunt *ha și hm?*.

ANEXĂ

Vocabularul

Cuvintele limbii române sunt de origine latină, slavă, maghiară, greacă, albaneză și turcă. Este posibil să existe și cuvinte de origine dacă, dar care sunt acelea nu este dovedit științific până acum. Elementul latin este în proporție aproape egală în toate dialectele și formează partea principală a vocabularelor tuturor; celelalte elemente însă prezintă diferențe, astfel în fiecare dialect găsim elemente din cuvintele poporului cu care este vecin și cu care a stat în legătură și contact de-a lungul secolelor.

Așa în dialectul daco-român sunt multe elemente maghiare, din macedo-român lipsesc acestea, dar în acesta găsim elemente grecești, și anume în mare măsură. În istro-română însă a ajuns la o pondere mai mare elementul slav.

La tratarea vocabularului dialectului român din valea Superioară a Someșului Mare împart materialul în două părți: mai întâi prezint acele elemente care apar și în alte dialecte

FLORE AL-GEORGE

românești de la noi și astfel formează proprietatea părții principale a românității, dar în comparație cu limba literară, ele figurează ca regionalisme (provincialisme); în al doilea rând enumăr împrumuturile maghiare.

A. Regionalisme

alaltămâni = poimâine, mâine-poimâine
 amn'inos = miros, miros, duhoare
 mn'inos = miros, miros, duhoare
 amn'inosăsc = mirolesc, miros, simt miros
 mn'inosăsc = mirolesc, miros, simt miros
 amu = acum, most
 amuș = îndată, majd
 boriasă = soție, femeie
 bugăt, bughet = destul
 clop = pălărie
 cart'e = epistolă
 cucon = copilandru, 14-16 ani
 cuconă = fetiță, 10-14 ani
 colb = pulvere
 chiton = suman
 a să cotramba = a avea dureri de stomac
 coțobre = porumbea
 cură = curge
 cușmă = căciulă
 d'eșn'inat = rupt
 d'eșn'inat = desechilibrat
 d'ihan'e = fiară
 d'ires = ales, făcut (ș'e fiș'ior t'i-ai d'ires)
 fărtat = tovarăș
 făt = crâsnic
 forăiesc = horăesc
 se fiș'ică = dispăre
 fortună = furtună
 glóbă = pedeapsă
 grind'e = peștișor
 groșt'ior = smântână
 haba? și habaha? = ce? mi?
 harbuz = bostan
 hardău = vigil silvic
 hiței = potecă
 horn'et = coș
 hreș'e = póme (colectiv)
 hulpe = vulpe
 ib'esc = iubesc
 irimă = stomac
 ibgiv = sănătos
 a se înbăla = a vorbi necuviincios
 a se imburda = a cădea, leesni

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

o liacă = puțin
 a lua = a cumpăra, vásárolni
 lotru = fudul, büszke
 lucru = lucrez, dolgozom
 lacrămă = lacrimă, könny
 mnerii = albastru, kék
 meciurd = surdomut, siketnéma
 melian = flăcău, flăcăiaș, legény
 melienas = flăcău, flăcăiaș, legény
 mărtină = iapă, kanca
 n-are nas = nu-i de omenie, nem becsületes
 năsălnic = încăpăținat, makacs
 mă prind = mă rămășese, fogadni
 năprēln'ic = drac, ördög
 ogarl'it = slab, gyenge
 omat = zăpadă, hó
 pest'e = muschiu, izom
 pepin'e = crastavete, ugorka
 plai = drum de munte, hegyi út
 polojăn'e = glumă, vice
 pomiță = fragă, szeder
 pt'iatră = grindină, jeges eső
 a să răzbuna = a se însenina, derülni
 a să răven'i = a se recrea, üdülni
 rociñe = fustă, szoknya
 recăl = suman, szokmány
 rant'e = zdreanță, rongy
 rază = zdreanță, rongy
 rump = rup, töröm
 rățez' = tolózár
 sãmăcișă = aludt tej
 scânti = scrinti, kificamítani
 șet'eră = vioară, hegedű
 smârd = zgârcit, fukar
 spăcmă = ață de cusut, cérna
 ș'iotrica = a îngâna la vorbe, csevegni
 sprahuietic = pöffeszkedő
 su = sub, alatt
 a tinji = a nu se desvolta, elsatnyul (növényekről)
 tiarfă = opincă ruptă, lyukas bocskor
 tatatata = tot una, mindegy.
 trăbă = trebuie, kell
 turișt'e = bătătură, karám
 ori (iș vin'e-n ori) = conștiință, eszmélet
 ved'ere = vizită, látogatás
 a vorovi = a vorbi, beszélni
 a zindări = a sumuța, uszítani
 a zgrumăzi = a zugruma, fojtani

FLORE AL-GEORGE

B. Elemente maghiare

alduiesc = binecuvintez, áld
 aldămaș = áldomás
 mă alegădesc = mă aleg cu ceva, megelégszem
 alcăzăsc = târguiesc, alku-szom.
 bai = năcaz, baj
 bănuiesc = îmi pare rău, megbánok
 băntuiesc = vatăm, bántok
 bărnș'i = brunet, barna
 barson și brason (methates-sissel) = catifea, bársony
 bășăduesc = vorbesc, beszélék
 betiag = bolnav, beteg
 bet'eșig = boală, betegség
 b'iș'iuluiesc = apreciez, be-csülök
 bir = sâmbrie, bér
 b'irău = jude, bíró
 b'iruiesc = înving, megbirok
 b'iriș = sâmbriaș, béres
 b'izuiesc = încred, megbíz
 bóctěr = păzitor, bakter
 bold = prăvălie, bolt
 botă = bât, bot
 bumb = nasture, gomb
 buntuzuiesc = desfac, bon-tok.
 C a căpăta = a primi, kapni
 căăși = faur, kovács
 chedve = voie, kedv
 cinzai = năcaz, kínlódás, kín
 coș'ie = căleasă, kocsi
 culduș = cerșetor, koldus
 cătană = ostaș, katona
 cîstuluiesc = gust, kóstolok
 cilin (d'e) = separat, külön
 ciufuluiesc = batjocuresc, csúfolok.
 dărabă = bucată, darab
 dobă = tobă, dob
 dohan = tutun, dohány
 damb = colină, domb
 drot = sârmă, drót
 d'iplaă = frâne, gyeplő
 d'ing = mortăciune, dög.
 F a făgădui = a promite, fogadok, ígérek
 făgădaș = rămășag, fogadás
 fed'eu = coperitor, fedő
 fen'e = boală rea, fene
 feșt'esc = zugrăvesc, festek
 fișcal = avocat, fiskális
 făgădău = ospătărie, fogadó.

Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare

gazdac = bogat, gazdag
 gând = cuget, gond
 giolgi = fehé, vékony vá-szon
 gul'er = colier, gallér.
 Haitău = mânător, hajtó
 halău = troacă, vályú
 hamn'eș = viclean, hamis
 hălăduesc = ladok terminez, ha-ladok
 hasnă = folos, haszon
 heleșt'eü = halastó
 hibă = eroare, hiba
 veste, hír = slab, hitvány hit'iüan
 hunsfut = rafinat, huncut
 hotar = margine, határ
 Inaș = calfă, inas
 iz = gust, iz
 iobag = sclav, jobbágy
 iosag = moșie, jószág.
 Jab = buzunar, zseb
 Lăcată = încuietoare, lakat
 ladă = sicriu, láda
 lampă = candelă, lámpa
 lumpaș = șterț, lámpás
 lanț = catenă, lánc
 larmă = toiu, lárma
 l'eped'eü = ciarșaf, lepedő.
 Mai = ficat, máj
 mântuiesc = scap, mentek
 marha = vită, marha
 meș'i = șterț, mécs
 meșter = maiestru, mester
 mihei = officină, műhely
 mint'enaș = la moment, menten
 mn'irișug = câștig, dobândă, nyereség
 mn'isarăș = măcelar, mé-száros.
 N'ialcoș = falos, nyalka
 n'evoie = morb rău, nya-valya
 n'imurig = schilav, nyomo-rék.
 Ocâș = deștept, okos
 oloi = uleu, olaj
 oltuiesc = inoculez, oltok.
 oraș = cetate, város.
 Palțăň = baston, pálca
 pălincă = vinars, pálinka
 pără = proces, per
 părgăluiesc = prăjesc, be-rántani.
 peș'etuesc = sigilez, pecsé-telek
 peș'et'e = sigil, pecsét
 pipă = lulea, pipa

FLORE AL-GEORGE

ploibas = creion, plajbász
 procuț = tol, pokróc
 ponoslu = plangere, panasz
 prăbălesc = încerc, próbálok
 pustișe = deșert, puszta.
 rant'ie = rongy ordine, rend
 rând = ordine, rend
 rântaș = prăjire, rântás
 rif = cot, cot
 rît = câmp, câmp
 rob = prizonier, prizonier
 rong'oș = zdrențuros, zdrențuros
 rudă = drug, prăjină, prăjină
 sabaũ = croitor, croitor
 sãmădaș = comput, calcul/raport
 slobod = permis, liber
 sãrsam = instrument, instrument
 ș'eluiesc = înșel, înșel
 ș'et'ernie = canal, canal
 ș'inaș = frumușel, frumușel
 ș'ipcă = dantelă, dantelă
 ș'izmă = ciobotă, cizmă
 ș'iontos = os, os
 suși = cojocar, cojocar
 suhă = obiceiu, obicei
 suduiesc = înjur, înjur
 sușig = lipsă, lipsă
 șãrgaș'ı = galbin, gãlbui
 sir = serie, serie
 sogor = cumnat, cumnat
 șuhan = nicicand, niciodată
 tăgăduiesc = neg, neg
 talpă = temelie, temelie
 talger = tăier, farfurie
 târcat = pestrit, pestriț
 tău = lac, lac
 tolceri = pãlnie, pãlnie
 a t'ecãruia = a suci, a suci
 t'ip = icoană, icoană
 t'ist = oficer, ofițer
 t'istas = curat, curat
 t'izeș = girant, garant
 ugian = chiar, într'adevăr, într'adevăr
 urieș = gigante, uriaș
 vitiaz = erou, erou
 zalog = pemn (gaj), gaj
 zar = zãvor, zãvor
 zubãn = zubony

*Graiul românilor din partea de sus a Someșului Mare***C. Texte**

Denumiri de hotar/locuri: Pod'erei, Zăpod'e, Măgură, Pleșă Gersa, Feldrișăl Porcoia, Ursoia, Ivaniaș, Sălhósa, Pleșa.

Munți/Dealuri: In'eű, Cișa, Perșa, Poieni, Isvoru-laptelui, Putredu, Mn'irașa, Birl'ed'e, Vlacuri, Munș'el, Căldărușa, La Cujbe, La Laz'(l), Gergel'eű, Isvoru lu Budac, Ned'eia, Munt'el'e Corni, D'ialu Hírș'iag.

Văi și pâraie: Valia-mare, Cobășăl, Cârțibav, Val'ia g'inului, An'eșu, Val'ia lu Dăg'id, Val'ia Tătarilor, Părău dracului, Iluuța, Val'ia casălor, Săluuța, Părău Roș, Valia Pleșilor, Cormaia.

Timp: an, aű, d'e cân lumia, la cântatu cucoșilor, la prânzișor, la prânz'u ș'el mare, la veș'ern'e, cân-ii sóril'e d'e on stinjin d'e d'ial.

Luni: Ianuarie (Jenuari), Februarie (Faor), Făurar (Făurari), Mărțișor, Aprilie (April), Mai, restul ca în limba literară (a többi mint az irodalmi nyelvbén).

Unelte agricole: car, plug, grapă, sapă, t'el'eguța, furcă, greblă, cotarcă și catărgaie, hirl'eț, lopată, săcur'e, bardă, loitră, mănușeri, corș'ușe, țapușcă, cósă, il'eű, ș'iocan, t'ioc și cut'e etc.

Părțile plugului: grind'eș, plaz, córn'e, bārsă, ș'ieru plugului, cucură, potāng, ceia plugului.

Mobilier și unelte de casă: ladă, laiță, lăitēri, podișor, rudă, vatră, horn, cupt'iori, clește, bărbântă, ólă, hārdău și hārgău, blid, talger, țol, vern'ică și verincă (methatesis) (vernică), icónă, cofă, don'iță, șuștari, covată, băcău, lopată, coș'iorvă, t'igașe, t'igăiță, căldare, șiaon, urș'ior, cantă etc.

Formule de jurământ și blestem: zău, zău lu Dumn'ezăń, să mă fulgere, să mă trāsniască, să ș'iű afurisit, să mă bată Dumnezău, să mă stropășască, să ș'iű a dracului; dut'e-n sārăș'ie, māncat'-ar mninun'ia, māncate-ar acăstăile, dut'e dracului, bată-t'e man'ia lu Dumn'ezăń.

Nume de bărbați și femei: Ion, Petrea, Alecțandru, Alecța, Lion și Leon, Ilisiie, Condrat'e, Ș'ilip, Macțin, Ș'il'i-mon, Roman, Grigore, Ștefan, Gavrilă, Imil, Dănilă, Florea, Mn'ihăilă, Vasil'e; Ana, Saveta, Cată-l'ina, Jóna, Flória, Palagiia, Nastasiia, Matróna, Paraștiva, Măriuța, Angil'ina și mai nou nume moderne, respectiv nume împrumutate de la clasa cultivată: Victor, Traian, Victoria, Ludovica, Viorica.

Porecle: Ciocarlan, Crișt'oc, Ciperi, Pupăză, Rocn'eű, Ciucul'in, Cart'iță, Bológa, Arsu, Toșmag, D'il'iban, Buhașu, Mn'erilă, Scurtu, Bălia, Puciu, Roșu, Uscatu, Gălușcă, Ș'iș'ioc, Mogârzan, Mitroscă

(va urma)

Acest conținut a fost tradus cu ajutorul IA.

Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Atitudinea confrăților ortodocși

Văzând avântul care l-a luat acțiunea de reînființare a parohiilor ortodoxe din Transilvania, prin influența acestora, s-a luat o decizie de către Departamentul Cultelor care impunea unele norme care includeau și restricții în această privință. Nu trebuie uitat faptul că la conducerea țării se aflau politicieni ardeleni, parte dintre ei de confesiune greco-catolică. Această decizie prevedea că: în conformitate cu prevederi din Statutul de Organizare a Bisericii Ortodoxe Române (art. 29 și 30) să nu se mai înființeze nici o parohie ortodoxă pentru care se cere ajutorul statului decât acolo unde există un număr de cel puțin 400 de familii, la orașe, și de 200 familii, la sate. Pentru cazuri bine motivate, și în mod excepțional, ministerul putea înființa parohii și sub numărul arătat de familii, se vor revizui toate parohiile existente. Episcopiile, prin ierarhii săi, vor înainta în termen de o lună și jumătate situația parohiilor. Cererile de înființare a parohiilor vor fi aprobate numai dacă există decât case parohiale¹.

Aceste norme erau obligatorii pentru toate cultele, fiind trimisă către episcopii care, la rândul-le, le-a trimis parohiilor în luna octombrie 1926. În această adresă figura ca parohie numai Năsăudul².

În temeiul acestei decizii emise de Departamentul Cultelor, considerând Sângeorzul ca filie a parohiei ortodoxe Năsăud, în evidența acesteia figurau doar cu 11 suflete, Episcopia Ortodoxă din Cluj a luat măsura ca parohia înființată de ieromonahul Ioachim Bâznog să intre sub jurisdicția parohiei din Năsăud. Această măsură a fost luată la nici trei luni de sfințirea bisericii, la data de 11 noiembrie 1926, printr-o adresă către protopopul Bistriței în care-i era trasată sarcina în a comunica preotului Ilarion Boțiu³ din Năsăud, că îl îndatora să administreze și filia Sângeorzul Român sub toate raporturile: administrativ, pastoral, cultural și economic. Se va prezenta de urgență acolo și va prelua, pe lângă inventar, biserica cea nouă cu toate ustensilele și averea ei de la ieromonahul Ioachim Bâznog. Va servi acolo de câte ori cere trebuință și îi îngăduie celelalte datorii ale sale. În special, va prelua de la călugăr contractul despre închirierea caselor de la băile Sângeorzului, precum și contractul cu grădina cumpărată de călugăr de la Andresi și de la Procopiu Gagea din Sân-

¹ Dărăban, „Atitudinea forurilor bisericești greco-catolice față de ieromonahul Ioachim Bâznog”, în *Pisania Sângeorzene (PS)*, II(2013), nr. 1(5), p. 35.

² Arhiva Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (AAVFC), document nr. 49838/1926 al Departamentului Cultelor.

³ Idem, document nr. 5739/1926 din 4 octombrie 1926 către protopopul Grigore Pletosu menționează că „la data de 26 septembrie 1926 au dat preotului Ilarie Boțiu o dojană aspră și i s-a pus în vedere cercetarea disciplinară, dacă va rămânea la atitudinea păcătoasă de până aici”. Pr. I. Boțiu (n. 1.VI. 1883 în Văleni/ Someș, preot militar/căpitan în rezervă) a primit această adresă după moartea soției, deoarece s-a constatat că n-a dus o viață cuviincioasă conformă cu normele canonice.

Alexandru DĂRĂBAN

georgiu cu 8.500 de lei, deja achitați și le va înainta la episcopie în 15 zile. Să se trimită și alte eventuale acte matricole aparținătoare bisericii aceleia¹. Trebuie menționat faptul că ieromonahul, necunoscând decizia Departamentului Cultelor, a trimis o adresă către protopopul ortodox al Bistriței, care la rândul-i o trimite Episcopiei, în care solicita să i se voteze un salariu și să intervină ca cei doi copii pe care-i are în creștere să fie plasați la o școală de cântăreți. În răspunsul care i s-a transmis, protopopul era îndemnat a-i răspunde că salariu nu-i vor putea da. Când va fi posibilitatea i se va vota un ajutor, după putință. Ce privea copiii, era îndrumat a se adresa la vreo școală de cântăreți, de exemplu la Mănăstirea Neamțu, unde să-i plaseze. În astfel de chestiuni spuneau că nu puteau face intervenții².

Autoritățile locale administrative, dar mai ales cele bisericești, atât greco-catolici³, surprinzător, ortodocșii au început activitate intensă de izolare. La sugestia autorităților clericale superioare preotul Ilarion Boțiu a întreprins o nouă anchetă în parohia sângeorzană unde slujea ieromonahul, în ale cărei concluzii erau reluate acuzele făcute de greco-catolici. Acesta menționa că ieromonahul avea fiitoare copiii aflați în grijă pe maica Olimpiada (născută Sălvan, din satul Nepos - Vărarea), care a venit de la Mănăstirea Agapia (Neamț), a cărei stareță era maica Eufrosina Cosmescu (august 1908). În urma anchetei, preotul Ilarion Boțiu recomanda ca maica să se reîntoarcă la mănăstire, iar copiii să fie plasați într-unul dintre așezămintele de ocrotire (nu se menționa numele nici unui așezământ și nici unde), dând un termen de 15 zile. Totodată s-au reluat acuzațiile că nu și-a plătit datoriile după zidirea bisericii. Toate aceste concluzii (de fapt acuzații) le-a trimis forurilor bisericești superioare. Episcopia a trimis răspuns în care se reluau cele hotărâte la 11 noiembrie 1926, la care s-au adăugat sugestiile făcute de preotul Boțiu⁴.

În răstimpul cât preotul Boțiu făcea ancheta, ieromonahul a luat legătura cu fratele său, ieromonahul Antonie Bâznog, care slujea în parohia Pădureni, lângă Cluj, anunțându-l despre problemele care au apărut. Acesta a întreprins demersurile necesare către Episcopie cerând o aprobare de concediu de 14 zile pentru a se putea deplasa în satul natal pentru a-și ajuta fratele. A primit aprobarea, s-a deplasat la Sângeorz unde a donat fratelui său suma de 30.000 de lei, sumă obținută de acesta prin colectele făcute în toată Transilvania. A predat această sumă pe bază de chitanță în care se specifica „suma de 30.000 lei, pentru al doilea clopot, cu numele meu inscripționat, în știrea mea”⁵.

Ieromonahul Ioachim Bâznog și-a manifestat dorința de a întemeia o mănăstire pe lângă biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” ridicată de el. Acest fapt l-a mărturisit profesorul Boțiu într-un raport înaintat către Episcopie în care spunea că ieromonahul Bâznog ocrotea în jurul său pe călugării Iulian Iacob Groza, diacon în Maieru, Mihăilă Măgurean, diacon în Maieru, Gâța Ioan Isac, ieromonah din Mijlocenii Bârgăului și Damian Isaia Someșan din Hordou. Se mai spunea că pe călugărul Isac Gâța l-a luat cu el să facă colecte prin țară în perioada 10 noiembrie 1927 – 1 iunie 1928⁶. Mai făceau unele precizări privind intenția călugărului de a întemeia o mănăstire profesorul Anton Domide, precum și preotul greco-catolic din localitate. Tot acest deziderat nu se va materializa niciodată datorită piedicilor puse mai din toate direcțiile.

Episcopia ortodoxă din confruntându-se cu presiuni exercitate de autoritățile admi-

¹ AAVFC, document nr. 6818/1926 a Episcopiei către Protopopiatul Bistriței.

² AAVFC, document nr. 5739/1926 al Episcopiei către Protopopiatul Ortodox al Bistriței și document nr.5873/1926 a ieromonahului Ioachim Bâznog către Protopopiat și Episcopie.

³ Daraban, Atitudinea, p. 36.

⁴ AAVFC, document nr. 5739/1926 al Episcopiei către Protopopiatul Ortodox al Bistriței și document nr.5873/1926 a ieromonahului Ioachim Bâznog către Protopopiat și Episcopie.

⁵ AAVFC,, documentul nr. 5902/1926.

⁶ AAVFC, document nr. 319/25 ianuarie 1927.

Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948

nistrative și bisericești greco-catolice locale a hotărî trimiterea revizorului eparhial Dumitru Antal (noiembrie 1928) pentru a vedea și, eventual, a rezolva problemele existente în legătură cu călugărul Ioachim Bâznog. A cules informații, a studiat activitatea sa punct de vedere al intereselor și prestigiului bisericii ortodoxe. În urma celor aflate și constatate a întocmit un raport către episcopie aducând la cunoștință că Ioachim Bâznog, de peste 20 de ani, trăia în concubinaj cu maica Salvan făcută călugăriță la Mănăstirea Agapia. Din această conviețuire nelegiuită s-au născut mai mulți copii din care trăiesc cinci, o fată măritată în sat, un fecior înrolat la miliție și trei mai mici care trăiesc cu părinții lor, în casa de lângă biserică. Maica Salvan umbla îmbrăcată călugărește, așa după cum umbla și Ioachim Bâznog¹. Conviețuirea lor era considerată ca o rușine, în văzul lumii, locuind într-o casă dărăpănată și murdară, așa după cum era și înfățișarea lor. Conviețuirea lor nelegiuită, începută după ce Ioachim Bâznog a fost tuns într-un monah, era cunoscută de întreg satul și Valea Someșului încă de dinainte de război, bineînțeles, mirându-se toți care cunoșteau rânduielile monahale și bisericești, că era tolerat de autoritatea bisericească de care depindea și pe a cărui teritoriu viețuia și exercitându-și preoția. Cunoșcându-se în parte această nelegiuire, în anul 1926, în urma cererii Ministerului Cultelor, i s-a luat administrarea parohiei și a fost dată lui Ilarion Boțiu din Năsăud, fără a fi îndrumat să mai servească. Preotul Boțiu, după cum a declarat Bâznog în anexa procesului verbal, a fost în Sângeorz, însă n-a luat în primire biserica cu inventar și nici nu l-a oprit ca să slujească. În răspunsul dat Ministerului Cultelor se spunea precis că era oprit ca să mai slujească². Tot conform ordinului de mai sus, Bâznog a fost îndrumat să se despartă de maica Salvan, iar ea să plece la Mănăstirea Agapia pentru motivele indicate în procesul verbal anexat. Ioachim Bâznog, în baza titlurilor de preot călugăresc și duhovnic, nestânjenit de nimeni, făcea zilnic slujbe, iar când nu avea de făcut slujbe, o pornea la cerșit prin satele din jur într-o cotiugă (căruță, s.n.) cu un cal. Neprimenit cu săptămânile, nespălat, cu părul și barba încâlcite, cu o reverendă murdară și soioasă, făcea o impresie detestabilă. Din ce câștiga își susținea familia, mai avea și ceva pământ, iar din ce-i întrecea a plătit prețul unui clopot ce l-a comandat – al patrulea – fără autorizația nimănui și pe care a scris că el l-a donat bisericii mănăstirii din Sângeorz-Băi. Prin viața și purtările de acest fel, era de la sine înțeles că biserica ortodoxă n-a câștigat nimica, nici credincioși, nici prestigiu. La toate acestea se mai adăugau și hulele întemeiate ale preoților uniți ce le aruncau bisericii ortodoxe, dând exemplu pe Ioachim Bâznog. Principial, biserica ortodoxă avea multe simpatii pe Valea de Sus a Someșului, înmulțite și întărite prin cele câteva servicii divine și predici ținute de protopopi și preoți care au fost în stațiunea balneară a Sângeorzului. Din convorbirile avute cu oamenii din Sângeorz, a aflat că mulți ar trece la biserica ortodoxă dacă ar avea alt om.

În baza acestor consultări sumare, revizorul eparhial Dumitru Antal propunea episcopului să aprobe ca Ioachim Bâznog să fie oprit de a mai sluji în biserica din Sângeorz-Băi. Printr-un delegat să fie luat cu tot cu inventar ceea ce formează proprietatea acestei biserici, iar biserica închisă. Cărțile, Antimisul și hainele bisericești să fie încuiate într-o ladă sau dulap ca să nu se poată introduce în biserică și să servească fraudulos, să fie dat în judecata Consistoriului pentru vina călcării votului monahicesc, trăirea în concubinaj și neascultare³. Acest referat întocmit de preotul Dumitru Antal⁴ a fost destul de sumar, chiar

¹ Dărăban, „Monahia Olimpiada Salvan”, în PS, Anul X, 2021, nr. 1(101), p. 12.

² Dărăban, Atitudinea, p. 38.

³ AAVFC, referatul preotului Dumitru Antal cu nr. 5870/5856 din 7 noiembrie 1928.

⁴ Născut în orașul Toplița, județul Harghita, la 20 octombrie 1894, Dumitru (viitorul episcop Emilian) a fost al șaselea din cei doisprezece copii ai familiei Dumitru Antal și ai Ilenei, fostă Cristea, soră cu Miron Cristea, viitorul patriarh al României. După terminarea școlii primare din sat, tânărul

Alexandru DĂRĂBAN

autorul afirmând, că mai toate informațiile care au fost obținute, copiau afirmațiile greco-catolicilor și ale preotului ortodox Boțiu, erau tendențioase, pline de invidie și răutate, mai ales din partea unui confrate (să nu uităm că venea dintr-un mediu orășenesc, evoluat, civilizată) care în concepția lui (surprinzător de limitată) nu putea să înțeleagă ce însemna jertfa dusă de călugăr în numele lui Hristos¹. Cert este că în urma acestui referat, a fost emis un document la cancelaria Episcopiei la data de 26 aprilie 1929 adresat ieromonahului Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi prin care i se aducea la cunoștință că era oprit de a mai face servicii religioase la biserică sau în alt loc de pe teritoriul eparhiei până când va dovedi cu acte originale² în regulă că a fost hirotonit preot, prezentându-se personal. De asemenea a fost oprit de a mai purta rasa monahală. În caz de nesupunere era avertizat că se va recurge la autoritățile civile. I se interzicea accesul la casa Episcopiei de la Băi, care nu era proprietatea lui, ci a Episcopiei, cumpărată din daniile credincioșilor. Până când urmau să găsească pe cineva ca să se îngrijească de administrarea bisericii, totuși, l-au desemnat pe călugăr cu condiția de a face servicii³.

În ceea ce privește actele originale privind hirotonirea ieromonahului, s-a găsit în arhiva Episcopiei copia unui certificat care atestă cele cerute privind hirotonirea eliberat de Mitropolia din Sibiu, parafat și semnat de Mitropolitul Ioan Mețianu.

Începând cu anul 1930 a fost numit paroh în Năsăud preotul Victor Susa, dându-i-se spre administrare și biserica din Sângeorz-Băi. Ca o confirmare a începerii misiunii sale s-a păstrat o scrisoare a preotului Victor Susa către Episcopia din Cluj în care relatează despre situația bisericii din Sângeorz ca răspuns la ordinul verbal dat îndată după hirotonire, cu privire la chestiunea filiei noastre Sângeorz-Băi și a călugărului Ioachim Bâznog. S-a deplasat de două ori în comună și a luat contact cu unii credincioși, precum și cu călugărul, iar a doua zi de Rusalii a oficiat Sfânta Liturghie și după amiază, în adunare, a ales epitropie și consiliu parohial. Oamenii s-au arătat, toți, deosebit de bucuroși de intențiile de a-i orga-

Dumitru continuă cartea la Brașov și Năsăud. Datorită înclinațiilor spre cele sfinte, după terminarea studiilor liceale, se înscrie la Facultatea de Teologie din Sibiu, pe care o va absolvi în anul 1916. Doi ani după aceasta, tânărul teolog urmează cursurile Facultății de Filosofie a Universității din Budapesta. Sfârșitul Primului Război Mondial a adus schimbări majore și în viața tânărului Dumitru Antal, care a refuzat înapoierea la Budapesta pentru a-și termina studiile, ci se angajează în cadrul Consiliului Dirigent al Transilvaniei, la Departamentul Ocrotirilor Sociale, dar nici aici nu a stat foarte mult, căci, datorită competențelor sale deosebite, a fost numit director al Regionalei Societății pentru ajutorarea orfanilor de război. Între timp se căsătorește și intră în cinul bisericesc; la 27 octombrie 1924 este hirotonit diacon, iar la 15 noiembrie, în același an, preot, încredințându-i-se și primul rost în Biserică: protopop de Reghin, funcție pe care o slujește cu mult devotament. La propunerea chiriarhului, preotul Dumitru Antal se transferă la Cluj, unde episcopul Nicolae Ivan al Clujului îl numește în funcția de revizor eparhial, post ocupat din 1927 până în 1933. Tot la Cluj, este însărcinat și cu responsabilități în ceea ce privește editarea revistei „Renașterea”. În anul 1933, Dumitru Antal părăsește Ardealul mutându-se în capitala țării, la solicitarea patriarhului Miron Cristea, unchiul său. În București pentru început ocupă postul de preot paroh la Biserica Bradu-Boteanu, unde a funcționat până în anul 1938, când i se încredințează funcția de inspector general în Ministerul Cultelor. Odată ajuns în București, se părea că viața preotului Dumitru Antal va fi una frumoasă, încununată și de o carieră demnă de pregătirea sa. Probabil că planurile lui Dumnezeu erau altele cu viitorul acestui preot. La puțin timp de la mutarea în capitală, potrivit mărturisirilor sale, au apărut o serie de probleme familiale care îl fac să ia o decizie înțeleaptă și morală: intră în cinul monahal (<https://basilica.ro/15-iunie-1971-a-trecut-lacele-vesnice-episcopul-emilian-antal/> accesat 25 mai 2024).

¹ Dărăban, *Pagini de ortodoxie sângeorzană*, Cluj-Napoca, Mega, 2018, p. 155.

² Dărăban, *Atitudinea*, p. 39-40.

³ AAVFC, documentul nr. 3132 din 26 aprilie 1929.

Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948

niza și se arătau satisfăcuți că vor avea în viitor și ei un preot în toată legea, cine să-i boteze, să-i cunune și să-i îngroape. Le-a promis că îi va administra, iar în caz de înmormântări se va deplasa din Năsăud nefiind distanță decât o oră cu trenul. Era de părere că situația de acolo nu mai putea dăinui, călugărul fiind o ființă care are singurul merit că a înălțat biserița și adună oameni la slujbe, dar, ca exterior, e atât de infect, umblă a cerși într-un hal fără de hal ca cel din urmă țigan și, mai ales, că-și batjocorește familia, chiar și aderenților lui le este rușine să-l cheme la vreun oficiu public. Pe copii, toți îi botează la uniți, cununii încă nu-i solicită nimeni și rămân necununăți, iar înmormântări de oameni, preoții uniți le fac numai. Totuși, el e încăpățânat și amenința că se va declara rupt de Episcopie și va fi în ascultare de Muntele Athos cu biserică cu tot. Părintele Susa spunea că l-a luat cu buna și a reușit să officieze singur a doua zi de Rusalii. Intenționa ca încet, încet să-și câștigă popularitatea între oameni și, apoi, în înțelegere cu ei, cu voia și porunca episcopiei, să-l restrângă doar la servicii mici în care și-a câștigat faima.

Ruga episcopia să binevoiască a aproba măsurile întreprinse și să-i dea ordin să administreze biserica de acolo. Credea că o să-i reușească a-i organiza astfel în scurtă vreme, că va putea cere înființarea unei parohii. Ar fi însemnat un pas mare în consolidarea ortodoxiei aici, pe întreaga vale a Someșului și după ce își vor înălța o altă biserică, putând spera chiar la un viitor al Ortodoxiei.

Mai departe își prezenta situația spunând despre călugăr că nu vrea organizare, că-i era frică, că mai curând sau mai târziu va trebui să-și facă bagajul să plece, că această ocupație i-a fost dragă toată viața. Umbla prin sat să nemulțumească poporul, ca în 22 iunie, oamenii să protesteze împotriva înlăturării lui. În încheiere cerea aprobare de la episcopie despre ceea ce a făcut și dacă procedura și intențiile lui erau bune, și să-i dea ordin ca pe 22 iunie când urma să meargă în comună, să știe ce are de făcut¹.

Preotul Susa anunța Episcopia că „ideea organizării filiei Sângeorz-Băi a început să se realizeze. Obstacolul cel mai mare, călugărul Bâznog, mi-a reușit, a fost înlăturat de la biserică. El nu mai intră în biserică și nici la slujbă, de încăpățânat ce este, însă tot timpul alungă pe oameni de la servicii divine. Desigur, că unii se rușinează de ce nu și intră, dar cei mai mulți vin regulat când officiez acolo. Totuși, se simte trebuință, e chiar absolut necesar să stau mai mult timp între ei pentru a-i pune la cale bună. Cum, eu în Năsăud, peste vară, am prea puțin de lucru, nefiind elevi și nici credincioși, vă rog să binevoiți a-mi acorda peste vară o cameră în casa Episcopiei² ca să pot ocupa mai mult de acei credincioși și pentru ca serviciile de Duminică să le pot face regulat”³.

La începutul lunii martie 1931 preotul Susa urma indicațiile protopopului ortodox al Bistriței reclamând călugărul la postul de jandarmerie comunal și apoi deshidzându-i proces la judecătoria. Primul demers l-a făcut către jandarmerie, unde a depus un memoriu în care se specifica că fostul călugăr Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi nu are nici o calitate în conducerea parohiei din acest sat, să binevoiască a-i confisca ștampila parohiei ce o posedă ilegal și să o înainteze la sediul parohiei. Și pentru că domnia-sa, niciodată n-a avut calitatea de conducător al acestui oficiu, ruga să binevoiască a-i lua și o declarație în care să prezinte de unde și-a procurat ștampila, pentru a nu fi forțați a sesiza Parchetul, spre a-i încadra fapta și a-l pedepsi conform legilor. Totodată mai ruga să binevoiască a-i pune în vedere ca nu cumva să încerce a produce tulburare cu ocazia Botezului Domnului, ca și anul trecut, când fără nici un drept, înșelând poporul cu agheasmă sfințită de domnia-sa, a cutreierat satul în ajunul Bobotezei. N-are drept să umble pe la casele oamenilor cu Crucea, ca preot,

¹ AAVFC, document nr. 63 din 13 iunie 1930.

² Dărăban, *Pagini*, p. 156.

³ AAVFC, document nr. 67 din 28 mai 1931.

Alexandru DĂRĂBAN

iar dacă totuși nu va da ascultare, rugăm să fie înaintat cu acte Parchetului pentru a-și primi pedeapsa conform legii de organizare bisericească și legii cultelor¹.

În urma celor sesizate de parohia ortodoxă din Năsăud, i-a fost luată o declarație abia în 9 ianuarie 1932 de către jandarmeria din Sângeorz-Băi, specificând: „Subsemnatul Ioachim Bâznog, de ani 63, român, religia greco-ortodoxă, călugăr și preot duhovnic, născut și domiciliat în comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud², cu privire la reclamația parohiei ortodoxe române din Năsăud, declar următoarele:

„Este adevărat că subsemnatul posed ștampila oficială parohială. Această ștampilă este confecționată de subsemnatul în anul 1926 cu știrea domnului protopop Grigore Pletosu și a Episcopiei Ortodoxe din Cluj, de la care dată până în prezent nu m-am folosit de ea, nici n-am aplicat această ștampilă pe acte oficiale. Ștampila nu o pot preda parohiei din Năsăud, pe motiv că subsemnatul sunt trimis în judecată și până la terminarea judecății, n-o pot preda nimănui. În ceea ce privește umblatul cu Crucea pe la casele oamenilor cu ocazia Botezului Domnului, declar că m-am conformat întocmai provocării parohiei ortodoxe din Năsăud, nu am fost la niciun credincios cu Crucea cu ocaziunea Botezului Domnului”³.

Judecătoria Bistrița trimise o adresă către protopopul ortodox din Bistrița în care i se cereau date și lămuriri la cauza situației bisericii ortodoxe din Sângeorz-Băi. Acesta a făcut o prezentare detaliată, practic făcând o prezentare, un istoric a acestei biserici, la urmă încheind spunând despre „conducerea bisericii că o are preotul Victor Susa din Năsăud, instituit legal ca preot și asupra Sângeorzului, ca filie a Năsăudului, iar adunarea parohială din 9 iunie 1930 a ales consiliul parohial și epitropia, organizându-se conform legii noastre bisericești. Toate atribuțiile pastorale le are preotul Susa, iar cele administrative consiliul parohial și epitropia. Ioachim Bâznog nu are niciun fel de amestec, nefiindu-i calitatea de preot, ci de simplu enoriaș, nefăcând dovada că a fost hirotonit, trăia în concubinaj, nefiind recunoscut ca duhovnic. Pentru atitudinea din vremea din urmă vă rugăm să luați măsurile prescrise de lege și în cazul cel mai bun să-l internați cu forța într-o mănăstire”⁴.

Ceea ce surprinde în cele relatate mai sus de protopopul Bistriței se poate pune fireasca întrebare: când spune adevărul protopopul ortodox, atunci, la 21 noiembrie 1921, când se bucura că cineva vrea să se sacrifice cu orice preț pentru reînvierea Ortodoxiei, când personal a întreprins o anchetă pentru a contracara acuzele care-i erau aduse călugărului sau acuma⁵? Toate acestea se bat cap în cap, ducându-ne la ideea că atâta a fost bun călugărul până când au ajuns la concluzia că și-au atins scopul urmărit.

Văzând amploarea pe care o ia procesul, în sprijinul călugărului a intervenit dr. Laurențiu Oanea (greco-catolic), senator de Năsăud, dar și în calitate de avocat⁶, care a tri-

¹ AAVFC, cota V-382-1920, adresa pr. Victor Susa către postul de jandarmi Sângeorz-Băi.

² Dărăban, Atitudinea, p. 33.

³ AAVFC, document nr. 1464 din 11 ianuarie 1932 a Postului de Jandarmi Sângeorz-Băi; Dărăban, Atitudinea, p. 33.

⁴ AAVFC, document cu nr. 1751/7682/1932 a protopopului ortodox al Bistriței către Judecătoria Bistrița.

⁵ Dărăban, Atitudinea, p. 36.

⁶ Dr. Laurențiu Oanea a fost trimis de Alexandru Vaida-Voievod și de dr. Teodor Mihali în octombrie 1918, la Iași să informeze pe I.I.C. Brătianu, generalul Coandă, generalul Prezan, de intenția românilor transilvăneni de a convoca Marea Adunare Națională. A cerut guvernului ca, după adunare, să trimită armate în Transilvania pentru a preîntâmpina eventualele tulburări pe care le-ar putea provoca elementele maghiare. A participat, ca deputat al românilor pentru județele Bistrița și Năsăud, la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918. A fost unul dintre cei doi secretari ai acestei adunări. După Unire a fost secretar ministerial al dr.-lui Ștefan Cicio-Pop, care era ministru fără portofoliu pentru problemele Transilvaniei în guvernul IIC Brătianu. În perioada interbelică a

Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948

mis în 4 februarie 1932 o petiție Consiliului Național Bisericesc, precum și Episcopiei Ortodoxe din Cluj¹ care se încheia cu mențiunile că „văzând supărarea ieromonahului m-am implicat personal în această privință și sunt încredințat și pe baza faptelor amintite, ieromonahul donator are toate șansele de câștig. P.S. Voastră va binevoi a dispune o cercetare în acest caz și eu ca unit nu doresc ca să fiu amestecat în această speță, regretând dacă începuturile bune ale Bisericii Ortodoxe ar fi năruite și singura parohie ortodoxă din Vicariatul Rodnei n-ar mai exista, știindu-se că meritele în realizarea acestui deziderat le are ieromonahului Bâznog.

În interesul bine priceput al Bisericii și al propagandei necesare, în interesul Ortodoxiei, aș recomanda cu căldură ca Episcopia din Cluj să lase să funcționeze parohia și să fie păstorită de ieromonahul Ioachim Bâznog, ca o recunoaștere pentru ridicarea bisericii și celelalte beneficii aduse de domnia-sa. Procedându-se altfel, se va pierde toată averea bisericească și interesele Ortodoxiei din această localitate, și nu numai, vor suferi foarte mult”².

Din petiția dr. Laurențiu Oanea reieșea clar că în Sângeorz-Băi erau în 1932 câteva „sute de credincioși”, recunoștea meritele călugărului și deși era greco-catolic nu a căzut în plasa manipulărilor făcute de confracții săi, alături de slujitorii ortodocși, în ceea ce privește tema „concupinajul”, de care era de-atâtea ori acuzat. O altă concluzie ce se mai poate trage este că preoții ortodocși implicați au dat dovadă de exces de zel și de cele mai multe ori nu au informat corect Episcopia, mai toate informațiile care nu conveneau au fost cenzurate, neajungând pe masa episcopului ortodox din Cluj.

La îndemnul părintelui Bunea, dar și a opiniei favorabile create în presă, ieromonahul trimite în data de 8 noiembrie 1935 Episcopiei din Cluj un memoriu în care spunea „că după o activitate preoțească de peste treizeci de ani³ – în care timp am muncit din greu pentru ridicarea unui sfânt lăcaș de închinăciune în această comună – acuma sunt delăturat, ca un netrebnic, din toată agoniseala mea. Considerând că trebuie să se mai afle cineva care să recunoască celuia ce a muncit valoarea muncii sale, iar celuia ce are dreptate, dreptatea cauzei sale, cu umilință supun cunoștinței P. S. Voastre ... că acuma, în loc de puțină recunoștință, m-am ales cu ordinul de a nu mai oficia serviciul divin și de a nu mai propovădui credincioșilor cuvântul Evangheliei. Pentru încetarea acestei situații, cu multă smerenie și umilință, Vă rog să binevoiți a da ordin ca să fiu din nou reintegrat în toate drepturile de ieromonah și delegat în administrarea parohiei ortodoxe din comună, urmând cu toată stăruința ca toată activitatea mea s-o desfășor sub ordinele și supravegherea bisericii din Năsăud. Solicit cele de mai sus cu credința tare că rugămintea mea va fi ascultată și nu voi fi pus în situație printr-un refuz”⁴.

La data de 22 noiembrie 1935 Episcopia trimite răspuns călugărului, prin intermediul Protopopiatului din Bistrița și Parohiei din Năsăud, în care erau încunoștințați „în a-l lăsa să servească în biserica ridicată de dânsul. În această biserică rămână și mai de-

fost deputat și senator liberal. A se vedea Horia Salcă și Dr. Florin Salvan (ed.), Dr. Alexandru Vaida-Voievod, corespondența între 1918-1919, Transilvania-Express, 2001, p. 211 și în Teodor Tanco, Virtus Romana Rediviva, vol. VII, Memoria culturii, Cluj-Napoca, 1993, p. 364-368.

¹ Dărăban, Atitudinea, p. 36; Dărăban, „Dr. Laurențiu Oanea – unul din secretarii Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 și ortodoxia sângeorzană”, în *Renașterea (R)*, Cluj-Napoca, XXVI(2015), nr. 12(308), p. 10.

² AAVFC, cota V-382-1920, copie după petiția dr. Laurențiu Oanea înregistrată în Consiliul Național Bisericesc cu nr. 259/1932 și la data de 4 mai 1932 la Episcopia din Cluj.

³ Dărăban, Atitudinea, p. 42.

⁴ AAVFC, cota V-382-1920, memoriul ieromonahului Bâznog către Episcopie din 8 noiembrie 1935.

Alexandru DĂRĂBAN

parte în largul lui, să se servească așa încet, să nu dea prilej la alte măsuri de luat. Prin urmare, îi veți spune să stea pe pace, unde are libertatea să facă servicii religioase câte poate. Are, însă, să stea sub jurisdicțiunea preotului din Năsăud și să nu se amestece în cauza bisericii cea nouă care se zidește la Băi”¹.

Cu acest răspuns dat de Episcopie, s-a pus astfel capăt acestui lung șir de opreliști împotriva călugărului care, ani de-a rândul, a fost împiedicat în înfăptuirea năzuințelor ortodocșilor sângeorzeni.

„Recunoștința” adusă ieromonahului Bâznog de copiii lui

După toate cele suportate de ieromonahul Bâznog, parcă acestea nefiind de îndeajuns, a trebuit să îndure și din partea copiilor crescuți de el. Trebuie amintit faptul că aceștia erau în număr de cinci: Floarea, Aurel Sabina, Florea și Sevestian.

Unul dintre ei, Florea, a urmat studii teologice la Cluj. Acesta, pe când era student în anul III, afirmând că este fiu nelegitim al călugărului, în înțelegere cu frații lui și mama sa, l-a reclamat Consistoriului Eparhial din Cluj la data de 20 septembrie 1938 pentru a-i aplica ieromonahului un avertisment corecțional pentru următoarele motive: tatăl lor le-a făcut viața de familie amară în fiecare zi², toată viața nu s-a îngrijit de familie, în primul rând de copii, modul neomenos cum era tratată mama lor, amenințarea mamei lor cu alungatul de acasă și plecarea forțată într-o mănăstire³, modul cum se comporta față de copiii lui pe care-i făcea de răs în sat, îi recunoștea munca tatălui său pentru ridicarea unei biserici⁴, intenția de a revoca contractul de intabulare pe ceilalți frați: Aurel, Floarea și Sabina, pământul să-l doneze bisericii, să întemeieze o mănăstire care să depindă direct de Muntele Athos, îl acuza că risipea banii familiei nefolosindu-i pentru întreținerea familiei⁵; își alunga copiii de acasă ca și cum n-ar fi fost copiii lui. În continuarea memoriului ruga pe cei de la episcopie să-i pună în vedere tatălui lor să renunțe definitiv la gândul de a dona moșia toată bisericii, pe motiv că suntem întâi noi, cei cinci copii ai lui, grădinile neintabulate pe nimeni, adică acele cumpărate în timpul cât a servit în biserică, în timpul din 1926-1930, să le intabuleze imediat pe cei doi copii ai lui, Florea și Sevestian, care n-au nici un petec de pământ din moșia lui, până când Dumnezeu îi va ține pe munca lor, să se bucure de un trai mai bun, să dea voie ca moșia să se lucre în mod rațional, să poată aduce venitele necesare, după ce i se va deschide biserica, tot ce câștigă să întrebuițeze pentru familie, căci atunci nu se mai poate plânge că nu are cu ce trăi, deși nici asta nu-i adevărat, după deschiderea bisericii să procedeze imediat la renovarea caselor, iar el să stea singur într-o casă, conform noilor stări de lucruri, iar biserica să o repare⁶. Era poftit a răspunde la toate punctele enumerate mai sus, avertizându-l că în cazul unui răspuns negativ, nu i se va mai redeschide biserica, va fi internat într-o mănăstire sau va fi pus sub un tutore legal, iar averea îi va fi împărțită pe căile legii frățește la copii care sperau că episcopia era singura în măsură să-i scoată din mlaștina deznădejdie și a supărării”⁷.

¹ AAVFC, document nr. 484/7493/1935.

² Dărăban, „Procese intentate ieromonahului Ioachim Bâznog”, în PS, Anul I, 2012, nr. 2 p. 39.

³ Dărăban, Procesele, p. 39.

⁴ Dărăban, Procesele, p. 39.

⁵ Dărăban, Procesele, p. 40.

⁶ AAVFC, cota V-199-1924, memoriul lui Salvan Florea către Consiliul Eparhial Ortodox Român Cluj.

⁷ AAVFC, document nr. 6620/26.09.1938.

Viață ortodoxă năsăudeană între anii 1900-1948

Consiliul Eparhial din Cluj a trimis o adresă către Protopopiatul Ortodox Bistrița în care aproba în continuare să slujească ieromonahul, să repare biserica, să facă mănăstire și altele. Îi anunța că au informații din sat că se purta brutal cu familia lui, că vrea să-i dezmoștenească și să-i alunge de acasă, nu mai avea grijă de copii și-i lăsa chiar să flămânzească. Recomanda oficiului protopopesc să-l cheme pe ieromonah și să-i pună în vedere ca toată averea ce o avea să o intabuleze pe copiii săi cei mici fără nici o rezervă, în părți egale îndreptățite, dacă i-a făcut să fie obligat să aibă grijă de ei până când îi va vedea așezați, să aibă grijă de nevastă tot așa, făcând ceea ce a făcut, să nu-și bată joc de ea, și să nu o lase fără haine și fără mâncare, să-și recupereze toți banii câți i-a dat împrumut la oameni și să-i depună la bancă în folosul bisericii, ținând socoteala despre ei, pământul să-l încredințeze copiilor lui care îi vor da din venitul moșiei atâta cât are nevoie, să-și pună în ordine toate cheltuielile familiare, precis și limpede, cu un act scris, astfel ca familia lui să fie asigurată, când va dovedi că le-a făcut pe toate cele de mai sus, atunci îi dăm voie să-și repare biserica și să servească. Până atunci însă nu-i dăm voie la nimic¹.

Toate aceste sarcini au ajuns la călugăr prin intermediul protopopiatului, după care a scris un raport către protopop și o scrisoare către preotul din Năsăud în care sugera ca să nu se ia după reclamațiile din sat care erau făcute de oameni slabi și dușmani ai bisericii. Totodată a dat răspuns și celor cinci puncte trasate de Consiliul Eparhial.

Aducea la cunoștință că cei trei copii mai mari au fost dați la stat plătind taxa legală pentru ei pe vremea când erau sub unguri și scoși tot de el de la internat, fiind aduși acasă în anul 1911. A intabulat tot ce avea pe ei, dovada găsindu-se la cartea funduară din Rodna Veche. Dacă era așa cum se reclama, femeia lui putea să raporteze oricând orice nemulțumire. A răspuns că nu avea bani strânși, aceștia terminându-se cu cheltuielile cu cei doi copii aflați la școală în Năsăud.

Cei trei copii mai mari cărora le era dată proprietatea, unul era bărbat însurat a doua oară, ambele soții și le-a luat fără acordul lui, fugind de acasă la altă femeie divorțată, mai bătrână și cu copii. După o ședere de patru ani cu aceasta, a părăsit-o, fiind primit acasă la rugămintea lui. După un timp iar a fugit de acasă și-a luat o femeie bătrână care era moașa satului, văduvă, fără copii. Tot la acest punct făcea mențiunea că cele două fete care erau măritate și ele au fugit de acasă, una fiind măritată cu un polițai fără de știrea lui. Cea de-a doua fată s-a cununat cu un divorțat din sat, acesta era zidar și avea pasiunea beției. Tot acești trei copii mai aveau și altă avere în Bucovina intabulată pe ei, nedându-le folosința deoarece ei ar fi vândut tot, fiind ușuratici și ar fi băut și prădat tot. Ajungând cu răspunsul la ultimul punct, spunea că cei trei copii au acte în scris, dar aveau comportament urât. Cât despre ultimii doi copii, cel de la Teologie și cel care era acasă, le-a cumpărat locurile de la băi. În continuarea răspunsului dat a făcut o istorie cu tot ceea ce a întreprins în toți anii, cu tot ce a cumpărat și a construit în Sângeorz-Băi².

Protopopul ortodox din Bistrița, Victor Mureșan, a considerat că ieromonahul nu a îndeplinit nimic din ceea ce i s-a trasat, recomandând Consiliului Eparhial să „închidă pagina lui pentru totdeauna”, iar „reintegrarea lui ar fi însemnat recunoașterea activității desfășurată în Sângeorz-Băi”³.

Între timp ieromonahul a mai făcut o cerere către Episcopie ca să fie repus în calitatea de preot⁴. A intervenit iar protopopul din Bistrița rugând Consiliul Eparhial de a nu mai reveni asupra acestei chestiuni deoarece prin realizarea dorinței sale s-ar compromite

¹ AAVFC, document nr. 6620/26.09.1938.

² AAVFC, document nr. 6620/26.09.1938.

³ AAVFC, document nr. 478/1938.

⁴ AAVFC, document din 24.04.1939.

Alexandru DĂRĂBAN

toate acțiunile, năzuințele bisericii și clerului desfășurate pe întregă vale a Rodnei, Năsăud, Feldru, Sângeorz-Băi, Ilva Mare”¹. Profitând de conjuctura politică a vremii, răpirea Ardealului de către unguri, o parte dintre copiii „crescuți” de călugăr (Aurel, Sabina și Sevestian) s-a hotărât să intre în posesia a ceea ce a i-a moștenit călugărul de la părinții lui, adică pământul unde era construită biserica. Ei au intentat un proces la Judecătoria Năsăud pentru a-și îndeplini acest țel, angajându-și un avocat în persoana lui Ioan Lazăr. În această perioadă, în data de 4 ianuarie 1942, ieromonahul s-a deplasat la sediul Episcopiei din Cluj, unde s-a întocmit un proces verbal în baza celor declarate de ieromonah, după cum urmează: „În anul 1921 am cumpărat un loc cu nr. topo 1547/2 în mărime de 100 de stânjeni cuprins în C.F. nr. 135 a comunei Sângeorz-Băi. Locul a fost cumpărat pentru Biserica Ortodoxă din Sângeorz-Băi. Minorii de atunci, acum majori, se pun stăpâni pe numitul loc folosindu-l de mai mulți ani. Cer ca locul acesta cumpărat atunci, să rămână Bisericii...”². Ieromonahul mai cerea ca Episcopia, prin jurisconsultul ei, să măsoare cei 100 de stânjeni din jurul bisericii, iar restul pământului, copiii să-l împărțească frățește între ei.

Avocatul Ioan Lazăr trimite la rândul-i adresă către Episcopie și Protopopiatul Bistrița, primește răspuns prin intermediul părintelui Puica din Năsăud, ajung la înțelegere, copiii fiind convinși să renunțe la proces. Părintele Vasile Puica din Năsăud menționa faptul că ieromonahul slujea în continuare, exprimându-și părerea ca să i se repare biserica, să-și facă călugăria, acesta nerenunțând la ideea întemeierii unei obști monahale. Avocatul Ioan Lazăr recunoștea că nu „ar afla potrivit, după părerea lui personală, să poarte proces în împrejurările actuale cu un personaj de calibrul călugărului Bâznog”³.

¹ AAVFC, document nr. 855/1939.

² AAVFC, document nr. 245/1942; Dărăban, *Procesele*, p. 40-41.

³ AAVFC, document nr. 2795/1942; Dărăban, *Pagini*, p. 185.

Activitatea desfășurată de dr. Laurențiu Oanea reflectată în presa vremii între anii 1938-1946

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Deși a fost implicat în această perioadă în activitatea parlamentară, totuși prioritatea lui a fost implicarea în afacerile grănicerești năsăudene.

În luna februarie 1938 îl găsim ca avocat al „Fondurilor grănicerești” care erau în proces cu Societatea „România Forestieră” care, în anul 1924, a cumpărat de la fondul grăniceresc 283 iugăre de pădure. Societatea cumpărătoare, după ce a terminat exploatarea pădurii, a constatat o lipsă de 12.000 m³, față de cantitatea pe care Direcția Silvică o stabilise prin măsurători. Această societate a dat în judecată Fondul grăniceresc, precum și Direcția Silvică cerând o despăgubire de 6 milioane. Tribunalul din Năsăud a răspuns cererea cumpărătorului, care a făcut apel. În schimb, Fondul grăniceresc a făcut recurs în casație care a fost admis, trimitând din nou procesul spre judecare la instanțele de fond.

Dându-i-se cuvântul ca avocat, dr. Laurențiu Oanea a prezentat rolul istoric, național, cultural și social pe care l-a jucat, începând cu anul 1865 și până la data procesului, fondul de burse grănicerești și se vedea amenințată existența lui de mașinațiunile unei asociații evreiești. Mai arată că exploatarea irațională făcută de societatea forestieră cumpărătoare care n-a tăiat decât arbori sănătoși, a sustras de la măsurătoare 7.500 m³ și n-a exploatat arborii căzuți. În încheiere domnia-sa a cerut respingerea apelului și cheltuieli de judecată¹.

Hotărârea judecătorească definitivă în litigiul dintre societatea „România Forestieră” și Fondurile Grănicerești Năsăudene a fost pronunțată de Curtea de Casație și Justiție, stabilind validitatea drepturilor de proprietate ale comunității locale asupra pădurilor. Instanța a confirmat că pădurile aparțin comunelor grănicerești (ca succesoare ale Regimentului II de Graniță), respingând pretențiile societății comerciale care invoca neregularități în contractele de exploatare sau în modul de administrare al Fondului Școlar. Societatea „România Forestieră” solicitase daune substanțiale pentru nerespectarea unor clauze de exclusivitate în exploatarea masei lemnoase, însă instanța a dat câștig de cauză Fondurilor Grănicerești, protejând astfel veniturile destinate educației locale. Decizia a consacrat personalitatea juridică distinctă a „Fondurilor Grănicerești”, împiedicând trecerea acestor proprietăți în patrimoniul direct al statului sau în exploatarea discreționară a capitalului privat².

La începutul lunii martie 1938 s-a convocat o ședință a Consiliului de Administrație a cooperativei „Regna” care urma să fie prezidată de dr. Laurențiu Oanea, președintele „Regnei”. Tot în acele zile s-a hotărât ținerea ședinței comisiei fondurilor grănicerești, sub președinția prof. univ. dr. Titus Mălai, canonic al Diecezei de Cluj-Gherla, al cărui punct principal al ordinii de zi a fost votarea de burse și ajutoare școlare pentru studenții și elevii descendenți de grăniceri din cele 44 comune grănicerești³.

În ziua de 10 martie, comisia administratoare a Fondurilor grănicerești s-a întrunit în

¹ *Curentul*, București, Anul XI, 1938, nr. 3610, p. 8. *Patria*, Cluj, Anul XX, 1938, nr. 42, p. 3.

² *Patria*, Cluj, Anul XX, 1938, nr. 42, p. 3.

³ *Curentul*, nr. 3628, p. 8.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

ședință, având ca președinte pe dr. Titus Mălai, mai fiind de față printre alții: vicarul Ștefan Buzilă, directorul liceului năsăudean Vasile Bichigean, dr. Andrei Buzdug, dr. Laurențiu Oanea, avocatul dr. Dumitru Nacu, dr. Ioan M. Pop – subprefect, Aurel Mihăese – directorul fondurilor și Ionel Ianul – primpretor.

Punctul principal în ordinea de zi a fost stabilirea cotei care să fie dată ca burse și ajutoare pentru descendenții de grăniceri. S-a stabilit că studenții tuturor facultăților și academiilor din țară care au înaintat petiții și actele necesare să primească 6.000 lei anual, elevii de la gimnaziile industriale 1.500 lei, iar ucenicii 1.000 lei. Baniii urmau să se achite în rate, studenții 3.000 lei numai în baza certificatului de înscriere și frecvență la universitate, iar restul de 3.000 lei numai după terminarea examenelor anului respectiv.

În cadrul acestei adunări s-au mai luat și alte hotărâri:

- cumpărarea unei grădini mari în Jidovița, în imediata apropiere a proprietății fondurilor;

- s-a ridicat curba de sacrificiu de 40 % aplicată funcționarilor acestei instituții;

- s-a luat act de plata integrală a datoriei către CEC în valoare de 1.500.000 lei;

- pentru fortificarea granițelor s-a acordat 20.000 lei;

- s-a votat suma de 100.000 lei pentru renovarea liceului;

- s-a votat 20.000 lei necesari serbării jubiliare cu ocazia împlinirii a 75 ani de existență a liceului.

S-a mai concluzionat că Fondurile nu mai erau grevate de nici o datorie¹.

Totodată Consiliu de administrație al „Regnei” s-a întrunit sub președinția lui dr. Laurențiu Oanea, rezolvându-se toate chestiunile de pe ordinea de zi².

La sfârșitul lunii februarie 1938 a fost programată ședința de constituire a Sfatului Confederației Căminelor Culturale din județul Năsăud, dar din cauza ținerii plebiscitului ședința s-a amânat pentru data de 10 martie³. În 10 martie membrii sfatului confederației celor 35 cămine culturale, afiliate Fundației Regale „Principele Carol”, s-au întrunit în ședință în sala mare a Casinei Române, participând o serie de personalități locale, printre care și dr. Laurențiu Oanea. Cu această ocazie, dr. Laurențiu Oanea în calitate de președinte al „Regnei”, a rostit o cuvântare apelând la toți cei ce lucrau în căminele culturale să dezbrace haina partidelor politice și să asigure o muncă asiduă după programul Fundației. A arătat rolul Confederației, care avea director numit pe Ion Costan, menționând că acesta avea menirea de a coordona activitatea tuturor căminelor și supravegherea ca programul să fie executat în spiritul înaltului ctitor al Fundațiilor Regale care a dat pacea și liniștea, atât de necesare țării și neamului⁴.

Cu acest prilej s-a propus și sfatul a ales următorul birou:

- președinte, prof. pensionar Iuliu Moisil;

- vicepreședinti: dr. Laurențiu Oanea și directorul silvic Pavel Zăgreanu;

- secretar: Ariton Rogneanu;

- bibliotecar: prof. Gh. Matei;

- casier: Silivan Dumitru, învățător în Nepos.

A fost aleasă și delegația permanentă compusă din prof. Iuliu Moisil, dr. Laurențiu Oanea, Pavel Zăgreanu, Dumitru Nacu și Petru Rogneanu.

S-a luat în discuție bugetul, luând cuvântul fiind și dr. Laurențiu Oanea⁵.

¹ *Universul*, București, Anul LV, 1938, nr. 75, p. 14; *Curentul*, nr. 3638, p. 8.

² *Universul*, p. 14.

³ *Universul*, nr. 69, p. 14.

⁴ *Universul*, nr. 74, p. 12.

⁵ *Curentul*, nr. 3636, p. 8.

*Activitatea desfășurată de dr. Laurențiu Oanea reflectată în presa
vremii între anii 1938-1946*

Ziarul „Dreptatea” a prezentat în coloanele paginilor sale săptămâni de-a rândul dovada incorectitudinilor fostului senator Oanea. Se menționa faptul cu a jefuit pe 222 țărani din Rodna și dedesubturile scandalului de la „Regna”. Datorită influenței și relațiilor pe care le avea în justiție, în persoana lui Valer Pop, a fost salvat de la neplăcerile cu justiția.

Totuși Parchetul de pe lângă Tribunalul din Năsăud a trimis în judecată pentru nereguli săvârșite în legătură cu porumbul distribuit sătenilor în anul 1934 pe fostul prefect Dumitru Nacu, fostul senator liberal Laurențiu Oanea, Anastasie Bejan – fost senator, pe preotul Grigore Pop și numeroși foști primari¹.

Acest proces s-a întins până în anul 1940 ajungând să fie judecat de Curtea de Apel din Cluj, care a dat sentința de achitare a tuturor celor învinovați. După audierea celor peste 30 de martori au rezultat că acele nereguli s-au datorat unor erori de contabilitate².

În data de 11 aprilie 1938 a avut loc adunarea generală a „Regnei” pentru exploatarea pădurilor grănicerești la care au participat 42 delegați reprezentând 42 comune grănicerești, lipsind delegații comunelor Măgura Ilvei și Bistrița Bârgăului. Ședința a fost prezidată de dr. Laurențiu Oanea care a făcut o expunere asupra situației din anul 1937. A făcut apel către delegați, solicitându-le spirit de obiectivitate. Dezbaterile au fost extrem de furtunoase, numindu-se o comisie specială pentru cercetarea gestiunii și s-a refuzat descărcarea comitetului³.

În data de 18 mai 1938 consiliul de administrație al „Regna” s-a întrunit în ședință ordinară sub președinția lui Laurențiu Oanea, luând parte și prefectul județului, colonelul Dumitrache. În urma unor ample discuții au demisionat toți în bloc cu alegerea unui alt consiliu de adunarea generală. Excepție de aceste demisii au făcut Teodor Simon și Laurențiu Oanea.

În 20 mai a avut loc o nouă ședință convocată de prefectul județului la care Laurențiu Oanea nu s-a prezentat, fiind considerat de cei prezenți ca demisionat. Laurențiu Oanea a trimis o telegramă judecătorului din localitate prin care a contestat valabilitatea noului consiliu și constituirea lui. Judecătoria a respins această contestație, legalizând noua componență a consiliului⁴.

În această perioadă a mai avut loc o adunare grănicerească la Bistrița unde au fost prezenți delegații celor 44 comune grănicerești, dar și o mare mulțime de țărani. Au vorbit numeroși intelectuali și țărani grăniceri, expozeul esențial făcându-l Laurențiu Oanea. Acesta a susținut necesitatea reînființării Societății „Regna”, averile grănicerești să fie concesionate spre exploatare societății. Cum societatea nu dispunea de capital financiar, a făcut propunerea ca să fie finanțată de Societatea Forestieră „Conifera”, dizolvarea CAPS-ului să se facă cât mai repede, fapt care s-a și împlinit atunci. A adus asigurări că acel capital al „Coniferei” le va fi satisfăcut, indiferent de piedicile care s-ar pune⁵.

În vara anului 1938, în data de 29 iunie, prefectul județului Dumitrache s-a deplasat la stațiunea din Sângeorz-Băi într-o inspecție administrativă, dar și pentru punerea în aplicare a unui ordin al Ministerului Sănătății, prin care vechiul comitet al ONT din stațiune și președintele său, Laurențiu Oanea, au fost demși, formându-se alt comitet⁶.

¹ *Dreptatea*, București, Anul XII, 1938, nr. 3122, p. 1; *Cuvântul*, București, Anul XV, 1938, nr. 3205, p. 9.

² *Universul*, Anul LVI, 1939, nr. 77, p. 6; *Universul*, Anul LVII, 1940, nr. 194, p. 3.

³ *Universul*, Anul LV, 1938, nr. 106, p. 12; *Curentul*, Anul XI, 1938, nr. 3668, p. 5.

⁴ *Universul*, Anul LV, 1938, nr. 141, p. 12.

⁵ *Adevărul*, București, Anul XLVIII, 1938, nr. 15499, p. 6.

⁶ *Universul*, Anul LV, 1938, nr. 211, p. 10.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

În primăvara anului 1939 a avut loc adunarea generală a „Regnei” la care au participat prefectul județului, colonelul Medrea, dr. Titus Mălai – președintele fondurilor grănicerești, dr. Laurențiu ca fost președinte al „Regnei” și alți intelectuali și delegați din comune.

Dr. Laurențiu Oanea a evocat faptele eroice din războiul mondial ale colonelului Medrea, accentuând și despre reușita strălucită a adunării de la Alba Iulia din 1918 care s-a datorat în mare parte programului întocmit și executat sub conducerea domniei sale. A mai făcut câteva observații asupra bilanțului din anii trecuți, insistând mai mult pentru ajutorarea comunelor și instituțiilor din graniță¹.

Funcționarii și muncitorii regiei cooperative „Regna” s-au întrunit într-o adunare prin asociația „Munca grănicerească” sub președinția lui Laurențiu Oanea care, înainte de deschiderea ședinței, a elogiât și ovaționat frenetic personalitatea M. S. Regele Carol al II-lea. După deschiderea adunării, Laurențiu Oanea a făcut o interesantă comunicare asupra istoricului averilor grănicerești.

Adunarea generală a reales pe doi ani ca președinte pe dr. Laurențiu Oanea².

Odată cu ocuparea Ardealului în urma Dictatului de la Viena, o mulțime de ardeleni s-au refugiat în București. Chiar a avut loc adunarea avocaților refugiați din nordul Transilvaniei ținută în toamna anului 1940. Aceștia s-au constituit într-o asociație.

Dr. Laurențiu Oanea a declarat că, în calitatea sa de cel mai vechi ardelen înscris în baroul Ilfov, se simțea dator să-și ajute frații săi ardeleni³. Dr. Laurențiu Oanea a transmis rugămintea tuturor avocaților refugiați să transmită adresele unde se aflau în acel moment, precum și localitățile unde intenționau să se stabilească⁴. Totodată avocații refugiați din barourile Cluj și Sălaj erau anunțați să-și trimită adeziunile lor pentru a-și ridica fondul de ajutor care se afla depus la CEC și să-și facă formalitățile necesare pentru ridicarea și împărțirea fondurilor de ajutor celor îndreptățiți. Adeziunile trebuiau trimise pe adresa „Dr. Laurențiu Oanea, avocat, București, B-dul Dacia, nr. 10”⁵.

În anul 1942 îl găsim pe Laurențiu Oanea ca președinte al Consiliului de administrație al Societăților de Cale Ferată Particulare. În ziua de 18 aprilie 1942 a fost convocată adunarea generală ordinară în localul Ministerului Lucrărilor Publice și Comunicațiilor. Nu au fost întrunite condițiile necesare pentru luarea de hotărâri, urmând a se stabili o dată ulterioară fixată și anunțată de lichidatorii secțiilor de circulație: Timișoara-Lipova-Radna, Turda-Câmpeni-Abrud, Timișoara-Buziaș, Jebel-Liebling, Huedin-Călățele și Mureș-Turda, toate având sediul în Sibiu. Au mai fost notificați și acționarii următoarelor secții: satu Mare-Baia Mare, Șibot-Cugir, Ardealul de Sud, Caransebeș-Hațeg, Unite Sătmărene, Valea Vișeuului, Târnava Mică, Jibou-Baia Mare și Năsăudene⁶.

Odată cu instaurarea regimului comunist, au început probleme și pentru Laurențiu Oanea. Știm că în anul 1946 se afla înscris în PNL Tătărașcu, participând la o întrunire a președinților și membrilor comitetului central din Ardeal și Banat care s-a ținut la Cluj⁷. a urmat o perioadă de greutăți fiind urmărit și supus presiunilor de către organele de securitate comuniste până la trecerea lui la cele veșnice.

¹ *România*, București, Anul II, 1939, nr. 307, p. 8; *Universul*, Anul LVI, 1939, nr. 96, p. 10; *România*, nr. 310, p. 10.

² *România*, nr. 332, p. 8; *Universul*, nr. 120, p. 12.

³ *Universul*, Anul LVII, 1940, nr. 276, p. 5.

⁴ *Universul*, nr. 285, p. 3.

⁵ *Universul*, nr. 314, p. 4.

⁶ *Țara*, Sibiu, Anul II, 1942, nr. 281, p. 2.

⁷ *Universul*, Anul LXIII, 1946, nr. 155, p. 5.

Aspecte privind dezvoltarea localității Sângeorz-Băi

DORIN DOLOGA

Odată cu Unirea din anul 1918 românii au devenit din locuitori tolerați cetățeni și proprietari. Se iveau astfel condițiile de dezvoltare a României, cum nu existaseră în trecut.

Perioada interbelică a fost una dificilă, în care România s-a confruntat și a rezolvat probleme cu care puține țări s-au confruntat, cum au fost unificarea administrativă, legislativă, monetară, a sistemelor de comunicații, ceea ce a reprezentat o realizare remarcabilă. Existau multe zone defavorizate care necesitau investiții, astfel că Statul Român nu a reușit să asigure dezvoltarea acestora. În aceste condiții dezvoltarea s-a produs mai ales datorită unor inițiative locale. În această situație s-a aflat și localitatea Sângeorz Băi, unde în perioada interbelică s-a construit o uzină electrică, s-a intensificat exploatarea carierei de piatră, s-a reînființat târgul de animale și s-a deschis Școala de Arte și Meserii.

În perioada comunistă în România a fost implementat un program de dezvoltare menit să-i asigure suveranitatea și independența. Această „dictatură de dezvoltare” a depășit însă gradul de suportabilitate a populației, ritmul fiind prea alert. S-a crezut atunci că etapele de dezvoltare pot fi sărite, ceea ce a constituit o eroare gravă. S-a dovedit că toate etapele de dezvoltare trebuie parcurse pas cu pas, eventual într-un ritm mai scurt, însă nu pot fi sărite.

În ceea ce privește localitatea Sângeorz-Băi, aceasta a fost ridicată la gradul de oraș. La Sângeorz-Băi a fost înființată Fabrica de tricotaje și s-a intensificat exploatarea carierei de piatră. O fabrică oferă orașului un renume, o identitate. Până în anul 1989 stațiunea Sângeorz-Băi a fost extrem de solicitată, fiind recunoscută pentru beneficiile ei în țară și străinătate. Prin activitatea desfășurată de unitățile turistice și de un număr de vile, s-au asigurat venituri substanțiale la bugetul local al orașului. Dezvoltarea industriei și a turismului oferea unui număr de locuitori venituri asigurând astfel stabilizarea populației. Importanța urbanizării rezidă în primul rând în creșterea gradului de utilizare a forței de muncă, stimularea comerțului la nivel local și dezvoltarea sistemelor de comunicații și telecomunicații. A crescut gradul de dotare urbană, s-au construit blocuri și locuințe, un liceu, școli și grădinițe, s-au extins rețelele locale de apă și canalizare și s-au modernizat străzile. Prin realizarea acestora Sângeorz-Băi a devenit un oraș stațiune. Prin aceasta locuitorii au dobândit o mentalitate urbană și a crescut gradul de civilizație și cultură.

După anul 1989 sistarea modernizării capacităților hoteliere și a bazei de tratament și plecarea personalului de specialitate a dus la scăderea drastică a activității balneoclimaterice și turistice.

Astăzi industrializarea de tip occidental trebuie să facă față industrializării de tip asiatic, caracterizată printr-o producție ieftină și o forță de muncă puțin pretențioasă.

Economia românească bazată astăzi pe consum și speculă nu poate genera mai multe reușite. Schimbarea survine odată cu înțelegerea faptului că sunt îndreptățiți la succes producătorii, cei care realizează prin activitatea proprie produse pentru ei și pentru alții și nu consumatorii, care beneficiază pasiv de ceea ce realizează alții.

DIN GRANIȚĂ

Asociațiunea despărțământului ASTRA Năsăud la Ilva Mare

Când departe dinspre răsărit zorile zilei de 15 August (1909, s. n.) se revarsă peste creștetele muntelui „Heniu” acoperit de o negură deasă, o mână de oameni vrednici și dezinteresați - aproape toți câți îi avem - pleacă mânați de dorul sfânt al binelui, cu marea deviză scrisă pe steagul muncii fără seamăn: „Prosperarea și Înaintarea” poporului român spre romantica vale românească a Ilvei.

Cerul posomorât, cu un aer rece de toamnă, e îngrămădit de nori negri. Trenul motor de la Năsăud cu cei mai falnici ostași ai culturii ținutului se strecoară alene pe un drum strâmt, între dealuri aproape pleșuve, având la dreapta, mai apoi la stânga murmurul plângător al sălbaticului Someș.

Sate grănițarești, frunțase cândva, iar astăzi căzute pradă alcoolismului, morburilor venerice și perciunaților, defilează înaintea noastră - Rebrisoara, Nepos, Feldru, Ilva Mică - apoi se pierd în pitorescul verde al naturii.

La Ilva-Mică, ultima gară a trenului normal, ridicat spre Rodna-Veche, ne scoborâm în o mare de trunchi și scânduri, ca nu peste mult să urcăm trenul cu șine înguste, - ce duce la creștetul munților Carpați, - pus la dispozițiunea noastră din partea D-lui Alexuis Leitner, director al comitetului silvanal din comitatul Bistrița-Năsăud.

Părăsim Someșul. Apucând la dreapta, ne pierdem în Valea Ilvei, cu înălțarea treptată a culmilor și cu tot mai mare adâncire a brazilor umbroși.

Locomotiva urcă anevoie spre creștetul Carpaților. Calea își deapănă luciul pe vale în sus trece când în stânga, când în dreapta râulețului Ilva pe lângă case resfirate, pitite pe sub îmbrățișări de pomi mai apoi de brazi.

Ici colea pe vârful unei coline, la umbra unui brad stingher, ce-și ridică majestos fruntea către albastrul cerului, răsare din verdele naturii câte un ciobănaș speriat de zgomotul neîndatinat ce-l fac cei tineri, cum stă răzimat în ciomag își uită doina începută și ne petrece mirat cu ochi curioși, până ce o cotitura a drumului de fier îi răpește priveliștea neînțeleasă.

Leșul rămâne la dreapta nevăzut, Poiana și Măgura ni se aștern în cale.

Drumul strâmtat de cele două picioare de munte deodată se lărgește, o vale minunată cu priveliști încântătoare ni se deschide ochilor. Abia ne desfățăm câteva minute în tabloul fără pereche al naturii, când fluierul locomotivei vestește sosirea la locul destinat la Ilva Mare. Este ora 11 înainte de amiază.

*

La gară din jos ridicată din scânduri - nota caracteristică a garilor acestui turneu așteaptă inteligența satului în frunte cu părintele Slăvoacă și cu un număr destul de frumos de popor.

Capela „Ruja” cu un glas focos, înălțat de vioară ne primește cu Cântecul neamului, care răsună ca un ecou de durere în aceste triste timpuri, deșteptând pe un moment numai -

Asociațiunea despărțământului ASTRA „Năsăud” la Ilva Mare

în cei mai mulți - pe aceste plaiuri strămoșești conștiința de sine în piepturile mulțimii.

Președintele despărțământului Năsăud al Asociațiunii, vicarul Cirilă Deac, părăsește cel dintâi cupeul. La ivirea D-sale urările ieșite din robustele piepturi ale Românilor, fac să clocotească valea și pădurile, pierzându-se apoi în văzduhul nemărginit.

Cu cuvinte simple, dar cu inima multă, tălmăcește scopul venirii noastre.

Uralele se repetă, când din mijlocul mulțimii apare chipul drăguței D-șoare Virginia Bal îmbrăcată în costum național și predă președintelui în numele țăranilor români un buchet frumos.

Dl. părinte Slăvoacă prin câteva cuvinte călduroase și pline de simțământ, mulțumește comitetului pentru osteneala și bunăvoința ce o arată, rugându-l ca să-i cerceteze cât de des.

În acordurile dulci ale muzicii, plecăm cu toții la Casina română unde suntem invitați pentru luarea dejunului.

După dejun, 11 și jumătate, cei vrednici se strecoară încet spre biserică, unde din cauza timpului rece și ploios se ține adunarea.

*

Prezidentul despărțământului, dl. vicar Cirilă Deac, în pătrunzătoare cuvinte deschide partea primă a adunării.

Dl. Ioan Păcurariu, - sufletul districtului ca secretar, raportează despre activitatea despărțământului. În cifre ne arată constatând cu durere cât de puțin a putut „Astra” presta în urma indiferentismului ce domnește și în acest atât de românesc ținut: 2 biblioteci ambulante și 7 biblioteci stabile. Întrebă, oare are despărțământul lipsă de înaintare sau ba? Constată raportul cum că lipsa e mai mare decât orișunde în alt loc. Cauza regresului - precum a spus - este indolența și indiferența.

Dl. prof. Haliță (Alexandru, s. n.) expune raportul de casă, din care reiese, cum că despărțământul dispune la finea anului de 93 coroane 93 bani.

Urmează partea instructivă a serbării. Tânărul însuflețit Aurel Sasu, student medicină, își citește disertația despre „Alcool”. Ca limba corespunde. Ca formă nu poate aduce roadele așteptate, căci era o poveste fără sfârșit.

„Verba manent, exempla trahunt”. Întrebând pe un țăran că ce zice la povestea d-lui Sasu, îmi răspunde liniștit, „oare d-nii nu beau?” „Noi fără holircă nu putem fi căci muncim din greu”. În decursul citirii mulți au părăsit localul, sau fiindcă disertația nu putea să-i țină încordați, sau doară fiind lihniiți de foame, căci erau trecute de ora două după masă.

La din nou cuvântul eruditul secretar. Expune scopul Astei. Năzuiește a o populariza. Cu durere constată și de astădată că 3 milioane de români sunt în stare a face atât de puțin pentru binele lor. Și aceasta nu pentru că nu s-ar putea, ci pentru că păcatele care ne bântuie: nepăsarea și păcatul beției ne omoară. Continuă - dacă fiecare suflet ar da pentru băutura jumătate numai din ceea ce dă, iar a doua jumătate s-ar destina pentru scopurile de înaintare atunci în câțiva ani, „Astra” ar ajunge să dispună de averi considerabile. Ar fi în stare a plăti singură învățătorii, ba chiar popii, iar poporul nu ar suferi întru nimic. Nepăsarea, indolența stă însă în calea oricărei prosperări, aceste păcate fac și „Astei” obstacolele cele mai mari.

Apelează la popor ca să se înscrie cât de mulți ca membri ai asociațiunii. Se emite o comisiune pentru înscrierea de membri noi. Durere însă, acel popor atât de bogat cu conducători, cred - destoinici, când a auzit că e vorba de parale, și-a întors fața și s-a cam mai dus ...

*

Mulți care de frica „Domnilor ca să nu le ia paralele” părăsise rând pe rând locașul sfânt și se îndreaptă grăbiți spre crâșmele jidănașilor - urmare firească a conferinței - unde

Asociațiunea despărțământului ASTRA „Năsăud” la Ilva Mare

pocalul, apoi cupa în sănătatea Domnilor de la Năsăud.

Oare cine poartă vina, mă gândesc încă și acum?

Comitetul, în frunte cu inteligența rămasă încă prin biserică, pleacă la 2 și jumătate înapoi la Casina română pentru a gusta câteva momente din clipele fericite ale trecutului.

Expoziția

Partea cea mai interesantă și vrednică de admirat a fost expoziția etnografică.

O casă țărănească de pe la începutul secolului trecut.

O mulțime de lucruri vechi. Un buciom din scoarță de brad lung de 3 metri, sufletul ciobanilor români de pe vremuri, cam de prin începutul secolului trecut.

O sticlă lătăreață de vinars - cu conținutul de un litru - în care erau așezate cu mare și neexplicabilă dibăcie trei cruci de lemn. Vase de lut sculptate de prin anii 1800-1815. Mărgelile lucrate de mână țărănească. Bani vechi de pe vremea lui Sigismund al III-lea. Cojoace cu ciucuri de mătasă, cândva, în felul lor pe întreg rotogolul locuit de români. „Paloșe” interesante de pe vremea graniței. O cruce bisericească foarte veche împodobită măiestrit cu pietre scumpe de diferite culori. Ștergare, covoare, lăvicere vechi de un secol, toate țesute în motive românești. O răzanie de prin anii 1772. Un pat țărănesc aranjat cu gust ca prin părțile Ilvei.

Căni de lut, una îți face impresia c-ar fi de pe timpul Mariei Terezia, are la torți câte un cap de muiere sculptat, ce aduce foarte mult cu ea. Chipuri sfinte cu timbrul secolelor trecute sunt agățate pe pereți. Trecutul ni se prezintă ca un rai celor prezenți, ne simțim parcă neputincioși cu toate perfecțiunile moderne față de antecesorii noștri.

Toate sunt aranjate cu un gust estetic neîntrecut, dovada că drăguța d-șoară Letiția Slăvoacă are un simț perfect pentru arta și n-a cruțat nici o osteneală pentru a ne prezenta o expoziție frumoasă.

La intrare în casa țărănească, dl. Carol Schottl, student în medicină, imploră o taxă după bunăvoință pentru răscumpărarea obiectelor expuse cu destinațiunea de a fi predate „Asociațiunii”.

S-au adunat în total 30 coroane și 69 fileri Au contribuit următorii: Gavrilă Iliescu 1 cor., Maxim Buia 1 cor., Emil Precup 30 fil., Liviu Rebrean 48 fil., Ioan Runcanu 1 cor., Iuliu Pop 20 fil., Gavrilă Onișor 20 fil., Augustin Zăgorean 20 fil., Simion Filipoiu 1 cor., Aurel Stoian 1 cor. 11 fil., Traian Slăvoacă 80 fil., Emil Mureșan 40 fil., Tit Mureșan 40 fil., d-șoara Otilia Man 40 fil., Gregoriu Pletosu 1 cor., Macedon Linul 1 cor., Ioan Marica 1 cor., Călăment Grivase 1 cor., Valer Ciurdărean 50 fil., Victor Zinveliu 50 fil., Stefan Buzilă 1 cor., păr. Bulbuc 1 cor., Cirilă Deac 5 coroane, Ianul, înv. 40 fil., Virginia Grivase 40 fil., Dr. Utalea 3 cor., d-șoara Miți Grivase 40 fil., Alexandru Haliță 1 cor., Ioan Păcurariu 1 cor., Ieronim Bal 1 cor., Carol Schottl 1 cor., Mălai preot 1 cor. Total suma de 30 coroane 69 fileri, care s-a înmănat d-lui părinte Ieronim Slăvoacă pentru a încerca și dispune cumpărarea celor mai interesante lucruri pentru „Muzeul Astrei”.

Banchetul

După adunare și admirarea expoziției, plecăm la banchet spre hotelul comunal. Două săli spațioase sunt îndesate de oaspeți

La orele 5 p. m. se isprăvește banchetul. Oaspeții pleacă să facă vizite notabilităților comunei. După acestea, la dorința d-lui Ioan Păcurariu, se face o excursiune la cea mai frumoasă parte a Ilvei, „Pe Luncă” (notez Ilva are o lungime de peste 20 km). Reîntorși, ne despărțim ca să ne revedem la concertul de seară.

Asociațiunea despărțământului ASTRA „Năsăud” la Ilva Mare

Concertul

În vreme ce țăranul român se ghemuiește pe la ferestrele școlii confesionale ca să audă și el ceva din producțiunea o lume întregă aleargă, de sus și din jos. Curg potop ... Domni ... Doamne, Domnișoare. În caleidoscopul zânelor someșene, în florile cu balsamul cereșc îmbătător te pierzi. Uit și eu a-mi face o listă a persoanelor.

Cortina se dă la o parte, și de pe scenă rău luminată răsar chipurile frumoase de țărani și țărance, cu destoinicul student conducător Titus Slăvoacă. Între cântecele țăranilor se pârândează și perovări. Străduința spre succes se luptă cu nepregătirea, degeaba însă căci cade învinsă. M-am interesat de cauză. Am aflat că nereușita acestui program e rezultatul firesc al gâlcevii unor domni aranjori. Cum poți pretinde o executare mai bună când programul predat e rezultatul unei munci de 3 zile. În 12 a lunii a fost ultima probă din programul abandonat din cauza neînțelegerilor. S-a prestat chiar mai mult decât se putea după probe de 3 zile.

Trist și dureros.

După concert urmează dans.

În pauză, gentila d-șoară Letiția Slăvoacă, trage la sorți un frumos tablou pictat de mânuțele d-sale. Un talent ascuns în umbra nepăsării ... Au încurs 38 de coroane în favorul Asociațiunii.

Sfârșesc d-le redactor cu obișnuitele cuvinte: petrecerea animată s-a sfârșit în zori de zi.

Năsăud, 18 August 1909.

Sursa: *Lupta*, Budapesta, Anul III, 1909, nr. 142, p. 4-5.

**ILVA MARE: Oficiul Poștal; în față cei 2 învățători din acea perioadă: Leon Leonte (stânga) și Ioan Constantin (dreapta);
Carte poștală circulată în 03.10.1915 (Colecția Cornel Rusan)**

Omenia noastră...

EMIL BOȘCA-MĂLIN

Un primar din Transilvania îmi trimite apelul său scris cu plaivazul udat des în gură privitor la primirea refugiaților și evacuaților. În fraze simple, dar vibrând de sinceritatea profundă a înțelegerii vremilor prăvălitate peste noi cu uruituri lungi de durere, el îndeamnă pe frații din sat să primească cu omenie pe cei ce caută sălaş. Acăr e român, acăr străin, noi să-i primim în casă și să-i dăm mângâiere din ce avem.

Limpezimea sfatului dat de țăranul fruntaș are în ea întregul înțeles al profundeii omenii românești.

În lungul veacurilor, Neamul Românesc n-a asuprit pe nimeni, pământul nostru rotund n-a fost înconjurat de brăul asasinatelor și al incendiilor; nici un procuror n-a trimis în temniți pe acei ce-și slujeau sincer adevărurile neamului lor, și nici o măsură țâșnită din adâncul cu mințeniei poporului n-a tins spre strivirea sufletelor streine, iar blazoanele drepturilor noastre n-au fost țintuite în amintirea roților și spânzurătorilor.

Pe pământul nostru ospitalier și-au găsit refugiu alții. Noi n-am cerut niciodată azil în alt loc. Revoluționarii greci au stat decenii întregi la noi; cei bulgari și sârbi au pornit de aici mișcarea de liberare națională iar unii fruntași unguri din 1848, cu toate că duceau politica știută contra românilor din Transilvania, au fost găzduiți și ajutați frățeste în Principate.

Mihail Kogălniceanu scria în 1887, cu prilejul jubileului „Gazetei Transilvaniei” din Brașov (vezi: „Gazeta jubiliară” 1908, pag. 29): „Noi suntem un neam de omenie. Personal, totdeauna am avut simpatii vii pentru alte popoare, și pentru națiunea maghiară, dar asemenea pururea am deplâns linia de purtare o a mare parte de maghiari față de români, concetățenii lor. Sentimentele mele au corespuns pururea actelor mele. Când în 1868 - sunt acum 20 ani - am vizitat parlamentul Ungariei, câte capete am recunoscut care în 1860 se refugiaseră în Moldova și pe care eu prim-ministru al lui Cuza, le-am refuzat găzilor guvernului absolutist ce domnea atunci la Budapesta și Viena. Când prefectul din Galați, în 1860, voia să predea consulului austriac pe refugiații Vidasz și Berzenczy, cornițele, secuilor, și când aceștia, iarna îmbrăcați numai cu o manta de vară, au venit la Iași, eu pe răspunderea mea le-am dat un sauf-canduit, i-am îmbrăcat cu însăși blănille mele și în trăsura mea i-am înapoiat la Galați unde au urmat a petrece în liniște sub protecția Drapelului Român, cu toate protestațiile și amenințările reprezentantului Austriei. Această linie de purtare ospitalieră mi-a fost dictată prin crezul politic ce-l profesez și astăzi, că acei care predică înfrățirea între popoarele Ungariei, prin egala îndreptățire și respectarea drepturilor nemaghiare de sub coroana Sf. Ștefan, lucrează pentru întărirea și înflorirea statului Ungar. Și din contră, acei care voiesc a stinge Români, acei care voiesc a stinge Naționalitatea Română din Ardeal sunt mai mult dușmanii prezentului și viitorului Ungariei decât însuși ai Românilor”...

Adevărul rostit de Mihail Kogălniceanu s-a împlinit mai târziu, în 1918.

Noi am învățat din trecutul altora. Omenia românească de veacuri s-a dovedit și după Unirea tuturor Românilor. Până în 1940 noi n-am întreprins nici un fel de operă de deznaționalizare; viața bisericească n-a fost stingherită; școlile și în general cultura tuturor minorităților s-a dezvoltat în voie și existența națională a nici unei grupări etnice nu a fost periclitată. Presa ce apărea în altă limbă a fost mult mai înfloritoare decât sub stăpânirile

Emil BOȘCA-MĂLIN

trecute. Când se manifestau nevroze patriotice peste hotare pentru nu știu ce drepturi istorice noi nu făceam altceva decât afirmam dreptul gliei românești, arătând limpede și demn ceea ce ne șopteau veacurile de cruntă suferință. Iar când frigurile patriotarde ale altora erau grave în manifestări, noi priveam încrezători spre crângurile baionetelor și puneam mâna pe patul izbăvitor al puștei, pentru luptă dreaptă. Nu asasinăm pe la spate și nu aruncăm pe nimeni peste hotare și nici divizii nu camuflăm în locuri știute... Hecatombelor de jertfe noi răspundem cu omenie. De aceea, dară relațiile dintre unii și noi n-au evoluat în sensul profundeii omenii românești, nu noi suntem vinovați. Realitatea frământărilor de după Războiul Mondial, și în special din anii de după trunchierea granițelor, ne conving de acest adevăr.

Cu omenia noastră, cu înțelegerea profundă a vremilor și realităților, am știut să ne smulgem din jocul capricios al atâtor evenimente. Biruința Crucii, poava evangheliei, îndrumarea stranelor bătrâne, ne sunt călăuzirile din veac în veac.

Numai de la înălțimea omeniei românești pot fi judecate destinele noastre. Poporul românesc nu recunoaște pe nimeni care trece de marginile omeniei. El respinge persecuția, de orice fel ar fi ea, îi repugnă violentele și ține minte umilințele. Pe ele le înseamnă ciobănește pe răboj pentru contabilitățile naționale. De la acest suflet se va pleca mâine când se va pune bază trainică noilor orânduiri și nu de la faptele bezmetice ale unei propagande străine.

Purtăm în sânge blestemul iertării și al omeniei. Căinii nedreptăților au mușcat din noi, anii ne-au biciuit și ne biciuie, dar noi rămânem ceea ce am fost.

Avem judecata țărănească a vremilor: nici o cădere nu ține mult și nici o înălțare cât o veșnicie. Bine spunea Coșbuc: „Că multe-s tari cum credem noi și mâine nu-s”...

Sursa: *Curentul*, București, Anul XVII, 1944, nr. 5847, p. 1.

COMUNISM

Situația privind trecerea sângeorzenilor la ortodoxie reflectată în registrele parohiale greco-catolice de stare civilă (1884)

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Nr. crt.	Numele și prenumele celui născut	Data nașterii	Numele părinților	Vârsta la 21 octombrie 1948
1.	Solovestru Mărina	18 ianuarie	Iacob și Maria	64 ani ¹
2.	Șpaimoc Maxim	23 ianuarie	Alexandru și Catarina	64 ani ²
3.	Nicolai Csenia	27 ianuarie	Alexa și Irina	64 ani ³
4.	Buia Maria	9 februarie	Samson și Ana	64 ani ⁴
5.	Gabor Elisaveta	9 februarie	Iacob și Raveca	64 ani ⁵
6.	Pop Ioan	14 februarie	Scridon și Eugenia	64 ani ⁶
7.	Șorecău Maria	? februarie	Alexandru și Ioana	64 ani ⁷
8.	Joja Gherasim	23 februarie	Petru și Teodora	64 ani ⁸
9.	Ionel Raveca	28 februarie	Dănilă și Palagia	64 ani ⁹
10.	Jarda Ioana	1 martie	Ion Cl. și Ileana	64 ani ¹⁰
11.	Ianoș Eudochia	1 martie	Ion și Ileana	64 ani ¹¹
12.	Jarda Anastasia	5 martie	Iovu și Ecaterina	64 ani ¹²
13.	Râmbulea Catarina	15 martie	Clement și Raveca	64 ani ¹³
14.	Gagea Elisabeta	22 martie	Onisim și Maria	64 ani ¹⁴

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANBN), fond Colecția registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1879-1890), f. 53 (v.) – 54 (f.), poz. 2.

² SJANBN, fond Colecția registre, f. 53 (v.) – 54 (f.), poz. 4.

³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 53 (v.) – 54 (f.), poz. 5.

⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 54 (v.) – 55 (f.), poz. 12.

⁵ SJANBN, fond Colecția registre, f. 54 (v.) – 55 (f.), poz. 13.

⁶ SJANBN, fond Colecția registre, f. 54 (v.) – 55 (f.), poz. 16.

⁷ SJANBN, fond Colecția registre, f. 54 (v.) – 55 (f.), poz. 17.

⁸ SJANBN, fond Colecția registre, f. 55 (v.) – 56 (f.), poz. 21.

⁹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 55 (v.) – 56 (f.), poz. 22.

¹⁰ SJANBN, fond Colecția registre, f. 55 (v.) – 56 (f.), poz. 23.

¹¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 55 (v.) – 56 (f.), poz. 24.

¹² SJANBN, fond Colecția registre, f. 55 (v.) – 56 (f.), poz. 25.

¹³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 56 (v.) – 57 (f.), poz. 29.

¹⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 56 (v.) – 57 (f.), poz. 32.

Situația privind trecerea sângeorzenilor la ortodoxie reflectată în registrele parohiale greco-catolice de stare civilă (1884)

15.	Joja Anastasia	28 martie	Tănase și Trifilia	64 ani ¹
16.	Capra Firoana	4 aprilie	Damian și Iftinia	64 ani ²
17.	Larionesi (Cârcu) Ioan	4 aprilie	Nicolae și Eudochia	64 ani ³
18.	Jîga Ioan	7 aprilie	Nastasia Jîga	64 ani ⁴
19.	Strugariu Floarea	11 aprilie	Samuel și Eugenia	64 ani ⁵
20.	Gabor Antoniu	7 mai	Simion și Gacea	64 ani ⁶
21.	Mihertia Elisaveta (Tăpălagă)	15 mai	Ioan Mihertia Tăpălagă și Ana	64 ani ⁷
22.	Al George Elisaveta	20 mai	Ioan și Floarea	64 ani ⁸
23.	Jarda Constantin	27 mai	Simion și Cătălina	64 ani ⁹
24.	Ieremie Alexandru	19 iunie	Calistrat și Irimie	64 ani ¹⁰
25.	Partene Maria	20 iunie	Petru și Iftinia	64 ani ¹¹
26.	Anton George	23 iunie	Iacob și Nastasia	64 ani ¹²
27.	Gagea Grigore	28 iunie	Nestor și Ioana	64 ani ¹³
28.	Sohorca Petru	15 iulie	Simion și Ioana	64 ani ¹⁴
29.	Flore Ioana	16 iulie	Dănilă și Eudochia	64 ani ¹⁵
30.	Marica Mărina	23 iulie	Ștefan și Tecla	64 ani ¹⁶
31.	Varvari Elisaveta	2 august	Alexandru și Maria	64 ani ¹⁷
32.	Greco Magdalena	1 august	Ioan și Anisia	64 ani ¹⁸
33.	Ogâgău Xenia	7 august	Nechita și Teodora	64 ani ¹⁹
34.	Dobra Elena	8 august	Anton și Trifilia	64 ani ²⁰
35.	Pop Ecaterina	15 august	Petru și Ioana	64 ani ²¹
36.	Jarda Teodora	16 august	Toader și Maria	64 ani ²²
37.	Costan Ștefan	17 august	Maxim și Ileana	64 ani ²³
38.	Varvari Gavrilă	17 august	Maței și Nastasia	64 ani ¹

¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 56 (v.) – 57 (f.), poz. 35.

² SJANBN, fond Colecția registre, f. 56 (v.) – 57 (f.), poz. 37.

³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 57 (v.) – 58 (f.), poz. 38.

⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 57 (v.) – 58 (f.), poz. 40.

⁵ SJANBN, fond Colecția registre, f. 57 (v.) – 58 (f.), poz. 41.

⁶ SJANBN, fond Colecția registre, f. 57 (v.) – 58 (f.), poz. 46.

⁷ SJANBN, fond Colecția registre, f. 58 (v.) – 59 (f.), poz. 48.

⁸ SJANBN, fond Colecția registre, f. 58 (v.) – 59 (f.), poz. 51.

⁹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 58 (v.) – 59 (f.), poz. 54.

¹⁰ SJANBN, fond Colecția registre, f. 59 (v.) – 60 (f.), poz. 60.

¹¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 59 (v.) – 60 (f.), poz. 62.

¹² SJANBN, fond Colecția registre, f. 59 (v.) – 60 (f.), poz. 63.

¹³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 59 (v.) – 60 (f.), poz. 65.

¹⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 69.

¹⁵ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 70.

¹⁶ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 71.

¹⁷ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 74.

¹⁸ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 75.

¹⁹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 76.

²⁰ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 77.

²¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 78.

²² SJANBN, fond Colecția registre, f. 60 (v.) – 61 (f.), poz. 79.

²³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 81.

***Situația privind trecerea sângeorzenilor la ortodoxie reflectată în
registrele parohiale greco-catolice de stare civilă (1884)***

39.	Gagea (Dărăban) Victoria	28 august	Nastasia Dărăban	64 ani ²
40.	Prislopan Maria	29 august	Eremie și Firoana	64 ani ³
41.	Miron Catarina	6 septembrie	Dănilă și Maria	64 ani ⁴
42.	Tahăș Ioan	10 septembrie	Izidor (Lup) și Maria	64 ani ⁵
43.	Siminic Maria	18 septembrie	Nechita și Raveca	64 ani ⁶
44.	Costan Ana	18 septembrie	Iacob și Saveta	64 ani ⁷
45.	Schwarz Valeria	18 septembrie	Frideric și Sila	64 ani ⁸
46.	Larionesi (Cârcu) Maria	3 octombrie	Gherasim și Raveca	64 ani ⁹
47.	Mihoc Ioana	6 octombrie	Ioan și Nastasia	64 ani ¹⁰
48.	Clipotă Lucreția	8 octombrie	Ioachim și Nastasia	64 ani ¹¹
49.	Andresi (Sdranță) Paraschiva	18 octombrie	Ioan și Ioana	64 ani ¹²
50.	Strâmbu Maria	28 octombrie	Alexandru și Mărina	64 ani ¹³
51.	Mutu Maxim	1 noiembrie	Ioan și Maria	64 ani ¹⁴
52.	Pop Anchidim	2 noiembrie	Ștefan și Saveta	64 ani ¹⁵
53.	Șot Ioana	3 noiembrie	Ilie și Nastasia	64 ani ¹⁶
54.	Hăruța Maxim	5 noiembrie	Emanoil și Pelagia	64 ani ¹⁷
55.	Șpaimoc Maria	10 noiembrie	Procopiu și Irina	64 ani ¹⁸
56.	Gabor Ioana	11 noiembrie	George și Ileana	64 ani ¹⁹
57.	Jarda Eugenia	25 decembrie	Alexa și Ana	64 ani ²⁰

¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 84.

² SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 86.

³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 88.

⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 89.

⁵ SJANBN, fond Colecția registre, f. 61 (v.) – 62 (f.), poz. 90.

⁶ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 92.

⁷ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 93.

⁸ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 94.

⁹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 96.

¹⁰ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 97.

¹¹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 98.

¹² SJANBN, fond Colecția registre, f. 62 (v.) – 63 (f.), poz. 102.

¹³ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 104.

¹⁴ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 106.

¹⁵ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 109.

¹⁶ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 110.

¹⁷ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 112.

¹⁸ SJANBN, fond Colecția registre, f. 63 (v.) – 64 (f.), poz. 114.

¹⁹ SJANBN, fond Colecția registre, f. 64 (v.) – 65 (f.), poz. 117.

²⁰ SJANBN, fond Colecția registre, f. 64 (v.) – 65 (f.), poz. 125.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229